

„Ki kell hangsúlyoznom, hogy a temp-lombelső kifestését három fiatalnak – hogy úgy mondjam, gyermeknek – kö-zönhetjük.” Bevallalták... ➤ 9. oldal	„Végül a tatrangi gyülekezet adta meg a végső lö-kést: 1886 elején elhatározta, hogy kilép a szász egyházból, és csatlakozásra hívta a többieket is.” 125 éves a Brassói Egyházmegye ➤ 9. oldal	„A 13–16 éves korosztályhoz tartozók harminchárom százaléka dohányzik kisebb-nagyobb rendszerességgel.” Dobd el a búzrudat! ➤ 12. oldal	Evangelikus igehirdetés a Csillagban, misebor a Gulagon ➤ 4. oldal Megújuló könyvkincsek ➤ 6. oldal Luther a Vasárnapi Ujságban ➤ 10. oldal Csoda a halál árnyékában ➤ 5. oldal Új kiállítás nyílt a halhatatlan poétáról ➤ 5. oldal
--	--	--	--

FOTÓ: OROSZ PÉTER

Személyes krízistől a globális gondokig

Felügyelők országos konferenciája

► Mindenkit érintő kérdést, nevezetesen a **válságot** választotta az idei országos felügyelői konferencia előadásainak és beszélgetéseinek alapjául **Próhle Gergely**, egyházunk országos felügyelője és szervező társa, **Zsuzsanna**. A november 4. és 6. között megtartott találkozón a több mint ötven résztvevő a meghívott előadók segítségével igen sokrétűen – megoldásokat is keresve – járta körül a témát a révfülöpi Ordass Lajos Evangelikus Oktatási Központban.

Válságtünetek a bibliai történetekben

Jónás alakjában sokszor a lelkészek és a felügyelők is magukra ismerhetnek – húzott párhuzamot *Az engedetlenség okozta válság* című péntek esti nyitóáhitatában **Fabiny Tamás** északi egyházkerületi püspök. Hiszen olykor vonakodva teljesítik a rájuk bízott feladatot, máskor pedig maguk sem hisznek prédikációjuk megtérésre intő erejében vagy a hívek között végzett szolgálatuk eredményében. Amint Jónás, úgy Illés sem volt Isten elhívott „mintaszolgája” – mutatott rá **Szemerei János**, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke *A kifulladás (eredménytelenség) válsága* című szombat reggeli áhitatában. A Szentírás a benne szereplő minden embert a maga teljességében – hibáival és előnyeivel együtt – hozza szemünk elé, és ez lehet a mi reménységünk is – folytatta a gondolatot a lelkész vezető. Illés jó példa lehet számunkra, hogy az Úr még akkor is ad egy újabb esélyt, amikor a szolgálatunkban elfáradunk, megfáradunk, vagy esetleg erőnk végére jutunk, ahogyan Illés is a rekettyebokor alatt.

Mentális, személyes és családi válság többféle nézetből

A péntek esti nyitó előadás a kérdést pszichológiai szempontból járta körül. **Réthelyi János** orvos, pszichiáter, a Semmelweis Egyetem Pszichiátriai és Pszichoterápiás Klinikájának adjunktusa elméleti síkon tekintette át a lélektani krízis típusait, azok jellemzőit. Szót ejtett a **Gerald Caplan** nevéhez fűződő kríziskoncepcióról, amely szerint egy váratlan esemény (például veszteség, kapcsolati konfliktus stb.) hatására krízisbe kerülő ember kénytelen szembenézni a veszélyeztetett körülményekkel, és nem tudja alkalmazni a korábban már bevált problémamegoldó sémákat.

Röviden ismertette az **Erik Erikson** fejlődépszichológus által kidolgozott fejlődésiválság-modellt is. Ennek értelmében élete során minden ember átmegy azon a nyolc kiemelt életciklusváltáson, amelyek által az életfeltételei megváltoznak, ezek pedig krízishelyzeteket teremthetnek.

Az előadásban említett harmadik krízismodell a **Gerald F. Jacobson** nevéhez fűződő úgynevezett krízismátrix volt. Ez a fentebb említett két modell ötvözete. Vagyis ha valamely életciklusváltás sérülékeny időszakában egy váratlan trauma éri az embert, akkor az illető fokozottan veszélyes állapotba kerülhet. Ez esetben nem ritkák az öngyilkossági kísérletek sem.

Az elméleti háttér áttekintése után Réthelyi János felhívta a figyelmet arra: gyülekezeteink, közösségeink segítséget jelenthetnek a krízisbe jutott emberek számára. A viszonylag kis létszámú egyház családias jellegéből fakadó kapcsolati háló pozitív, segítő erejét nemcsak a közösségekhez tartozó hívek élhetik át, hanem kívülálló rászorulóik is. Ehhez azonban a krízisszituációkban alkalmazható megoldások végiggondolása szükséges. Jó lenne, ha az őszinte nyitott-

ság jellemezné közösségeinket, ahol a tagok nem elrejtik problémáikat, hanem bátran mernek segítséget kérni – zárta gondolatait az előadó.

Válság a hivatásban

Réthelyi doktor elméleti előadását a gyakorlatban **Johann Gyula** csömöri evangélikus lelkész referátuma egészítette ki. A lelkipásztor – aki mentálhigiénés szakember végzettséget is szerzett – három évvel ezelőtt lelkészek között, ökumenikus körben végzett egy felmérést, ennek néhány adatát osztotta meg a konferencián részt vevő felügyelőkkel, e helyütt azonban csak néhány elemét van módunkban megemlíteni.

A megkérdezett nyolc interjúalany mindegyike kiemelte például a lelkési munkája során megtapasztalt, így számára akár krízishelyzetet teremtő elmagányosodást, elszigetelődést, a segítő háló hiányát vagy az elvárásoknak való kényszerű megfelelést. A munkakörülményeikből fakadó problémáikról szólva egy kivétellel mindannyian említették a tisztázatlan kereteket vagy a *team-* (csapat-) munka hiányát. Megoldási lehetőségként a megkérdezett lelkipásztorok mindegyike megjelölte a gyógyító, bizalmi légkört, hatan élő istenkapcsolatban látták az egyik lehetséges kiutat, de az önismereti csoportmunka és a személyes lelki gondozó támogatása is fontos problémamegoldási módnak tűnt.

Globalizáció és válság

A szombat délelőtti első előadása az euróövezet válságának okait vette sorra. **Cséfalvy Zoltán**, a Nemzetgazdasági Minisztérium államtitkára referátumában kiemelte (*képkönyv*), Európában jól megfigyelhető a teuton, protestáns északi és a katolikus déli országok munkaetikája közötti különbség.

► Folytatás a 13. oldalon

Harapás az almába

■ PRÖHLE GERGELY

Egy hónapja, amikor **Steve Jobs**, az Apple számítástechnikai cég alapítója meghalt, hirtelen megsaporodtak az élettörténetéről szóló írások. Ezek jó része az ikonikus figurává vált Jobs vallásosságát elemezte, megállapítva, hogy bár buddhistaként halt meg, gyerekkorában nevelőszülei lutheránus közösségbe járatták, ahol még konfirmált is.

Amikor e sorokat rovom, számítógépem alján ott világít a jellegzetes alma, úgy is, mint *apple*, rajta a jellegzetes harapás nyomával. A Jobsról szóló nekrológok – olykor tán túlárado ömlengéssel – sokat írnak a cégalapító reformátori hozzáállásáról, mellyel a számítógép használatát leegyszerűsítette, a világhálón rendelkezésre álló információk megismerését szinte gyerekjátékká tette. Némely elragadtatott híve **Luther és Gutenberg** sajátos keverékét látja benne, ami persze túlzás, de mégiscsak jelzi, hogy a Jobs által kitalált számítógépek és okostelefonok mennyire megváltoztatták az információhoz való mindennapi viszonyt, egészen elképesztő közelségbe hozva az univerzumot, benne az emberrel, aki könnyűszerrel léphet kapcsolatba másokkal a világ bármely pontján. A Jobs által kifejlesztett gépeken világító alma tehát a tudás almája, amely oly végzetes harapásra csábította Évát a paradicsomban.

A felügyelők országos konferenciájának témáját, a minket körülvevő válság elemzését az a tapasztalat ihlette, hogy a könnyen megszerezhető tudás ellenére egyre több kezelhetetlen jelenségnek vagyunk tanúi. Politikusok, antropológusok, ökológusok, egyházvezetők legfeljebb a válság jelenségeinek leírásáig jutnak, a megoldást illetően azonban igencsak tanácstalanok.

Hogy lehet az, hogy csak az aggasztó jelenségeket látva ébred rá mindenki a korábbi mulasztásokra? Vajon nem volt-e tudható már régen, hogy a környezet károsítása, a széndioxid-kibocsátás, a műanyag csomagolóanyagok elterjedése, az esőerdők kiirtása végzetes következményekkel jár környezetünk alakulására, a klímaváltozásra? Vajon nem lehetett volna már Magyarországon is jóval korábban elkezdni a környezettudatosságra való nevelést? Hogy felejtődhetett el az, amiről már a polgárosodás hajnalán a reformátorok is szóltak: hogy a fogyasztás céljaira nem szabad hitelt felvenni? Hogy lehetett úrrá tömegeken az a felelőtlenség, ami most megbosszulja önmagát?

De bátran faggathatjuk magunkat – mint ahogyan tettük is ezt a révfülöpi tanácskozáson –, hogy mi vezetett a keresztény társadalom, a keresztény egyházak válságához. Az üzenettel volt a baj, avagy az embe-

ri tökéletlenség akadályozott meg minket abban, hogy felismerjük a modern világ elvárásait? És vajon most, amikor észleljük, hogy nagy a baj, megteszünk-e mindent legalább annak érdekében, hogy kisebb, rugalmasabb, mozgékonyabb egyházszervezet segíthesse a Szentlélek olyanra várt és remélt munkáját? S az emberi válságokat látva vajon kellő érzékenységgel fordulunk-e mobilon és drótpostán immáron oly könnyen elérhető embertársunkhoz? Figyelünk-e lelkészünkre, figyel-e ő a gyülekezetében élő testvérek lelkének rezdülésére, vagy inkább csak a hosszadalmas Fraternet-bejegyzések szaporodnak a meglátogatott családok, betegek helyett?

A felügyelői konferencia évről évre különleges formája a testvéri együttlétnek, hiszen a közös hit átélése mellett ki-ki egészen más szakmai tapasztalatokkal érkezik, s mondja el a véleményét például a fenti kérdésekről. Az Isten munkájába vetett alapvető bizalom ellenére a krízishelyzetekben megtapasztalt feszültség feloldása nem könnyű. Egy-
más bátorítására, a testvéri szóra is nagy szükség van, s talán arra is, amit a konferencia előadóitól kaphattunk. Ez pedig annak bemutatása, hogy a lutheri teológián és általában a reformáció tanításán nevelkedett hívő embernek a válságok idején is kiemelt szerepe és felelőssége van. Azok a történelmi és jelenbéli példák, melyek arról szóltak, hogy a protestáns többségű országok gazdasági állapota jobb, környezettudatossága nagyobb, mint a más vallási dominanciájú államoké, mindenképpen bátorító. De bátorító az is, hogy közösségeink képesek a megújulásra, kínládásukban sem veszítik el a célt, képesek felismerni a válság alátalozóit, és még ha olykor túl későn is –, hogy a válságok oka a Teremtő ellen fellázadt ember.

A Biblia lefordítása megnyitotta az utat a tudáshoz, felelős felnőtté tette a keresztény embert. Lehetővé tette számára, hogy ne mások magyarázatából, hanem tiszta forrásból merítsen. A felelőtlenül alkalmazott tudás vezetett a válságokhoz, melyeknek megértése, sőt talán megoldása is a protestáns hívő sajátos lehetősége s egyben felelőssége is. A számítógépen virító megharapott alma a Luther-rózsával együtt lehet igazán hatékony, s figyelmeztethet arra, hogy mire is érdemes rákérteni: például arra a két szóra, hogy **Luther és almafa**. Számos változatban jelenik így meg a reformátornak tulajdonított mondat: „Ha tudnám, hogy holnap elpusztul a világ, akkor is ültetnék egy almafát.” Ez a mi reménységünk válságok idején. A tudásnak e Luther-féle almájában mindig érdemes beleharapni.

A szerző a Magyarországi Evangelikus Egyház országos felügyelője

Oratio œcumenica

Istenünk! Szeretnénk most csöndben eléd lépni. Te jól látod, milyen utakon jöttünk ma hozzád, milyen gondolatok, gondok, örömök, milyen kérdések lakoznak szívünkben. Hozzád fordulunk most, aki útítársunkká szegődtél, és azt ígérted, velünk maradsz mindennapon a világ végezetéig. Kérünk, hadd érezzük meg jelenléted erejét ma és a hétköznapi pillanatokban egyaránt.

Segíts, hogy néped tagjaiként szereteted tanúivá legyünk ott, ahová küldesz és ahol helyünket kijelölöd. Add, hogy ajándékaidat, áldásaidat, amelyekben részünk lehet, szívesen megosszuk, továbbadjuk embertársainknak. Tégy minket követeiddé, akik evangéliumodat hirdetik szóval és tettekkel – otthon, munkahelyen, iskolában és amerre csak járnak.

Könyörgünk hozzád a szenvedőkért. Azokért, akik nehéz terheket cipelnek, akiket gondok nyomasztanak, betegségek törnek le. Azokért, akik kilátástalannak látják a jövőt és azokért is, akik számára csak a földi élet valósága létezik.

Könyörgünk hozzád azokért, akik természeti csapások, háborúk áldozataivá váltak és válnak, akik elvesztik szeretteiket. Könyörgünk a halál révén állókért, hogy békességet találjanak tebenned. Könyörgünk ezért a felsebzett földgolyónkért, ahol annyi emberi önzés és gyűlölet uralkodik, ahol sok embertársunkat tévesztenek meg hamis célok, eszmék, és nem ismernek föl téged: az élet Forrását, a Menedéket, a Célt.

Könyörgünk szeretteinkért: köszönjük, hogy egymás mellett állhatunk, hogy ajándékká, támasszá, rád mutató jellé lehetünk egymás számára. Segíts, hogy minden dolgunk szeretetben menjen végbe.

Könyörgünk hozzád saját magunkért: erősíts minket a jóért, igazért való küzdelmeinkben, állj mellénk a szenvedésben és a megpróbáltatások között. Taníts, hogy egyedül hozzád meneküljünk, keresztedre nézzünk, és belekapaszkodjunk irgalmas szeretetedbe. Segíts, hogy komolyan vegyük ítéleted valóságát, de kérünk, légy mellettünk, és szabadíts meg a kétségbeeséstől.

Kérünk téged, Istenünk, teljesítsd be rajtunk ígéreteidet! Add, hogy már most átéljük a te egyszerre jelenlévő és majdan eljövendő országod örömet, amikor a te nevedben vagyunk együtt, a te akaratodat cselekedjük, és neked adunk hálát sokféle ajándékodért. Légy velünk, vezess minket, hogy Jézus lábnyomába illeszkedjen az életünk.

Békességedet és áldásodat kérjük családunkra, otthonainkra, szeretteinkre, országunkra és az egész világra. Egyedül rád van szükségünk. Jöjj el, jöjj újra el – szabadításodat hozva! Ámen.

SEMPER REFORMANDA

„A keresztyén ember számára nincs kedvesebb gondolat, mint hogy Istenben éljen. Ezzel van elfoglalva egész életében. Így aztán jöhet a nagy nap bármikor, tudja, hogy Ura jön, s megváltást hoz. Ez a vigasztalás azonban egyedül a keresztyént illeti.”

➤ **Luther Márton:**
Jer, örvendjünk, keresztyének!
(Szabó József fordítása)

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN UTOLSÓ ELŐTTI VASÁRNAP – ÉZS 61,10-11

Reális remény

Az örömszülők az oltárhoz kísérik gyermekeiket, hogy egy új szövetség kötéssék a földön és a mennyben. Örömkönnyek szöknek a szemekbe, mert túlcsoordul a boldogság, örömtáncot járunk. A hétköznapi terhe ma nem számít, ma kilépünk a viseltes életünkéből. A gyermekek ugrálnak örömükben, majd kiugrok a bőrből én is. Mindenki szép a legszebb ruhájában, a legszebb ékszereivel, a szívből jövő, gyöngyöző nevetésével. Kimondhatatlan öröm tölti el a násznépet, mindenki eszik-iszik, bőségben ünnepel. Ma ünnepelünk. Ez a szeretet, a kapcsolat, az élet továbbadásának ünnepe. Új szövetség kötöttett.

Lukács evangéliumának kulcsszava az öröm. Jézus a nyilvános működésének kezdetén – Lukács írása szerint – istentiszteletre ment a saját zsinagógájába, ahol prédikálni kezdett, mégpedig nagy örömet hirdetett. Ézsaiás próféta könyvéből éppen ezt a (61.) fejezetet olvasta fel, mely így kezdődik: *„Uramnak, az Úrnak lelke nyugszik rajtam, mert felkent engem az Úr. Elküldött, hogy örömhírt vigyek az alázasoknak, bekötözsem a megtört szívüket, szabadon bocsátást a megkötözötteknek.”* Jézus ezzel azt mondja magáról, hogy ő a Felkent, a Messiás, a Krisztus, az Isten Fia, a nép mennyei Királya. Ezzel nagy veszélybe kerül, elkergetik, és le akarják taszítani egy szikláról. Kockázatos illet állítania otthon, ott, ahol mindenki ismeri őt gyermekkorától kezdve.

Kevésbé kockázatos ilyen örömhírt állítani egy újság hasábjain. Hiszen így senki sem kerülhet nagy veszélybe, senkinek sem támad neki az elkese-

redett közösség ezekkel a szavakkal: „Az élet reménytelen, kiút csak a sír, a fiataloknak esetleg külföldön.” Bár-mily dühítő ez, Jézus mégis elmondja itt, az újság hasábjain is, hogy milyen a világ jövője: „Belekiáltom a világba az Úr jókedvének esztendejét, Istenünk jóvátételének napját, megvigasztalok minden siránkozózt.”

Ki merne hazamenni a depressziójáról, szorongásairól elhíresült országba, hogy valami örömhírt mondjon a többieknek? Nem valami olyan gyenge üzenetet, mint amivel az egyik barátom kezdett vigasztalni a minap: „Ha valami bajom van, és már kezdenék elkeseredni, van egy jó módszerem. Azokra gondolok, akiknek még nálam is rosszabb a helyzete. A hajléktalanokra például, az mindig bejön. Rögtön jobban érzem magam!” Ettől néha én is jobban érzem magam, de ez a vigasz nagyon gyenge lábakon áll. Ebben a világban minden relatív. Hamar visszatérnek a nyomasztó gondolatok, mert ez a gyenge vigasz nem remény. Nem felel arra a kérdésre, hogy mi vár rám. Mi lesz velünk? Ki mer még változást ígérni? Ki az, aki remélni mer ebben a gyászos világban?

A keserű mondatok zuhogását megállítja egy fiatalember. Szót kér világunkban a helyi ács fia, aki még nem bizonyított semmit, de tele van reménnyel, aki lehetőségeket lát maga előtt. Feláll, odamegy az olvasópulthoz, és ezt mondja: „Én vagyok. Itt vagyok. Szólni merek. Azért szólok, mert örömhírem van, és ezt belekiáltom a világba.”

Azért ez bátor dolog. Ez a hit bátorsága. Mert ez a fiatalember reményt hoz nekünk és mindenkinek.

Reményt a reménytelen eseteknek. Reményt annak, akiről mindenki lemondott, aki már eljátszotta az esélyét. Aki már semmire sem jó, senkinek sem kell. Aki templomba jár úgy, hogy nem remél változást.

Reményt a sírónak, aki magára vette a siratók ősi hivatását. Akinek minden sírni való szomorúságra szeme van, és megy siratni. Megy gyászolni, és gyászolja mindenben azt, ami valaha tőle veszett el. Valamit elveszítettem, és magam lettem elvesztett. Elveszettségébe merülve senkit és semmit nem hall, csukott szemmel zokog, de ez a krisztusi kiáltás egyszer csak kizökkenti a magányából. Fel kell emelnie a fejét. Ki kell nyitnia a szemét. „Szólt hozzám valaki? Fontos vagyok valakinek?”

Reményt annak, aki szenvedélyének a foglya, már nem is hall más környezetétől, csak hogy ez nem mehet tovább, már ő sem tud másra gondolni, de mégis mindig újra és újra ugyanazt a kört futja le. Már szédül, de nem bír megállni. És akkor elér hozzá a hang. Egy komoly és fájdalmas kiáltás, a részvét üvöltése, és akkor meg kell állni. Figyelni kell.

Reményt annak, aki megszorult, úgy érzi, hogy anyagi keretei túl szűkösek, pedig mindenki túl sokat vár el tőle, mindenki többet akar, és ez kibírhatatlan. A krisztusi kiáltás átjut a zárt kereteken, és a megszorult ember egyszer csak odalép az ablakhoz, szélesre tárja, mert látni akarja, hogy ki szól.

Reményt a szerelmeseknek, akik nem mernek belevágni valami újba, mert annyi bizonytalanság van körülöttük. A tudósoktól hallották, hogy katasztrófálisan összeomlott a jövő. De

A VASÁRNAP IGÉJE

ez a kiáltás biztosan hirdeti, hogy van jövő, hogy lesz tovább, hogy van élet.

A kiáltás olyan hangos, hogy nem lehet nem hallani, mert minden szenvedőben Ő kiált, minden élni akaróban, elvesztettben, fogyolyban és sarokba szorítottban Ő kiált. Jézus Krisztus belekiáltja a világba az evangéliumot akkor is, ha ez dühít néme-lyeket, akkor is, ha megölik érte. Mert az ő igazsága az, hogy van remény. Mert ez az igazság, ez a valóság, a realitás, mely Istenben gyökerizik. Istenből mint termőföldből sarjad ki. Hozzátartozik az Úr lényegéhez. Erre a valóságra vágyunk.

Vágyunk a valóságra, amely nem relatív, hanem reális. Istenben szeretnénk látni a világot. Isten szájából szeretnénk hallani a világot. Szeretnénk valamit meg tudni tőle esélyeinkről és lehetőségeinkről, vágyainkról és közös céljainkról. Akkor talán többet tudunk meg önmagunkról, közösségünkéről, arról, hogy van-e remény számunkra itt és most. Akkor talán belekóstolhatunk az üdvösségbe.

Az isteni szóra, világképre, világlátásra szomjazom, hogy végre ki-mondhassam: *„Nagy örömöm telik az Úrban, víg örömrre indít Istenem, mert az üdvösség ruhájába öltöztetett, az igazság palástját terítet rám, mint völegényre, ki fölteszi fejdíszét, mint menyasszonyra, ki fölrajkja ékszereit.”* Ebben a szellemben új szövetség kötöttek a földön. Mindenki hivatalos az ünnepre, hogy igyon a túlcsoorduló poharakból, és egyen a föld terméséből. Mindenki Krisztusban ünnepel, mert terített asztala hirdeti az örömhírt, az igaz valóság ízeit.

■ BOLBA MÁRTA

„Áldás légy sokak üdvösségére”

► **Elmúlt heti anyagunkban a püspökök szolgálatba állításának elvi kérdéseivel foglalkoztunk, majd rátértünk az ünnepi liturgia első részére. Mivel a püspök a tiszta tanítás öre is az egyházban, a szolgálatba indulásakor egymaga mondja fennhangon a gazdagabb formájú Niceai hitvallást, amelyet közvetlenül a püspöki eskü követ.**

A püspöki eskü esetében is – mint minden liturgikus esküformulánál – a lényeg a lelkület, a szándék: Isten nevének segítségül hívása. Ezt fejezte ki a régies „Isten engem úgy segéljen”, és ezt mondja a mai forma: „Isten segítsen erre engem.” Az eskü szövege tömörítve tartalmazza a püspöki szolgálat emberi oldalát, a feladatokat, a készséget, az igyekezetet, a hozzáállást. Érdemes hát végig-gondolni a következő mondatok minden egyes részét: „Én / esküszöm az élő Istenre, / aki Atya, Fiú, Szentlélek, / Szentháromság egy igaz Isten, / hogy püspöki szolgálatomban / teljes erőmmel / és minden tehetséggemmel / egyházunk javát szolgálom. / Egyházkerületünket lelkipásztori szeretettel kormányzom, / a felügyeiletem alá tartozó lelkész testvéreimet és munkatársaimat / szolgálatukban támogatom, / testvéri közösségüket építem; / a liturgia rendjén / és az igeszolgálat evangéliumi tisztaságán öröködöm, / egyházi életünk jó rendjét és békéjét / a nekem adott isteni kegyelem / és emberi erő

mértéke szerint / hűséggel munkálom. / Isten segítsen erre engem.” E szavakra – ahogy az istentiszteleten is minden rész befejezésénél helyes lenne – a gyülekezet mondja rá az áment.

Az eskü elmondása után a stafétabot átadásának fontos és szép pillanata következik, amikor a hivatalát letévő püspök kézbe veszi az oltáron fekvő keresztet, és átadja, illetve a beiktatott püspök nyakába akasztja. Az egyház folytonosságából valami láthatóvá válik ebben az eseményben. A nyugalomba vonuló püspök a következő szavakkal teszi mindezt: „Most pedig vedd fel a keresztet! Végezd püspöki szolgálatodat a kereszt jelében, nézz a megfeszített és feltámadott Krisztusra, és vezesd hozzá a reád bízottakat!” Majd ezzel a mondattal zárja: „Krisztus békessége legyen veled, püspök testvérem!”

A püspökszentelés liturgiájának „szíve közepe” a kézrátétellel való megáldás. Ez is azt mutatja, hogy fontos az emberi elhatározás, fontos az is, hogy ezt a kérdésekre való feleletben, a kézadásban megerősítik, és fontos az Isten nevét segítségül hívó fogadalomtétel, de a legfontosabb nem ez, hanem az Isten cselekedete rajtunk. Hisszük, valljuk és tapasztaljuk, hogy a közösség választását, az emberi döntést Isten az áldásban pecsételi meg. Ő az, aki Szentlelkét adja a kézrátételben, és erejét, ajándékait, mandátumát adja az áldásban. A kulcsmondat tehát Isten szava, amely – a Szentírás tanúsága szerint – elsőként Ábrahámnak hangzott

el ilyen formában: *„...megáldalak, (...) és áldás leszel.”* (1Móz 12,2) A liturgiában pedig így formálódik: „Az Úr áldjon meg téged, hogy áldás légy sokak üdvösségére!”

Ősi keresztény rend szerint az áldás és a kézrátétel néma csöndben zajlott. Mindennél beszédesebb ez a csend. A magasfeszültségben történik valami... ami szavakkal alig kifejezhető. Árad a Szentlélek.

Későbbi korokban a szentelést végző püspök kézrátétellel mondta el a szentelési imát (ezt sem hangosan), s a többi püspök néma kézrátétellel adta tovább a szent szolgálat karizmáját az új püspöktársnak.

A *Liturgikus könyv* második kötetébe kézbe adja az áldó igék gyűjteményét, de úgy, hogy minden ige végén elhangzik az alapvető áldó mondat: „Az Úr áldjon meg téged, hogy áldás légy sokak üdvösségére!” Ezeket az igéket – nem rögtönözve, hanem ékes, jó rendben – a jelen levő püspökök és a kerület esperesei, valamint az ökumené egyházvezető szintű képviselői mondják kézrátétellel, az áldás végén pedig a beiktatott homlokára hüvelykujjukkal keresztet rajzolnak. Ezután pedig az összes jelen levő püspök és ordinált lelkész együtt énekl: „Erősítsd meg, Istenünk, amit cselekedtél értünk...”

A *Confirma* után hangzik az új püspök beköszöntő igehirdetése. A liturgiai bizottság nem örül annak a folyamatnak, amely most már természetesnek látszó módon összemosza a liturgikus és jogi eseményeket. Ezért azt javasolja, hogy a püspöki székfoglaló beszéd lehetőleg külön al-

RÉGI-ÚJ LITURGIKUS SAROK

kalmon hangozzék el. A püspöki szolgálat elején elsősorban Isten igéje álljon, mint ahogy a püspök kiemelt feladatai közé tartozik az igehirdetés, annak végzése és a felügyelete a rábízottak közt. A beköszöntő igehirdetés alkalmat ad arra, hogy Isten küldöttéként szólaljon meg, s fogalmazza meg mandátumának lényegét, a neki adott isteni feladatot, azt az ajándékot, amelyet Isten rajta keresztül szeretne szétosztani nyájában. A székfoglaló beszéd, a köszöntők idegenek az istentisztelet lényegétől, műfajukban jelentősen eltérnek a liturgia és az igehirdetés mélységétől. Ezért nemcsak praktikusabb, de az ügyszökhöz illőbb is, ha az istentiszteleten istentisztelet zajlik, a jogi és udvariassági rész pedig elkülönül attól.

Végül hadd álljon itt az ünnepi istentisztelet egyetemes könyörgésének egyik hangsúlyos mondata, amely ebben a helyzetben is segít jól látni az egyház lényegét, küldetésének, szolgálatának, vezetőinek titkát: „Úr Jézus Krisztus! A tied minden hatalom mennyen és földön: tekints gyengeségeivel küzdő egyházadra, és ruházd fel erőddel! Teljesítsd ígéreteidet, és küldd el Szentlelkedet, hogy hű tanúid lehessünk szavunkkal és életünkkel!”

■ DR. HAFENSCHER KÁROLY (1F.)

„Ész nélkül”, tiszta szívből

Beiktatták Medgyesegyháza új lelkészét

► **Reformáció napján iktatta be Kondor Péter, a Kelet-békési Egyházmegye esperese a medgyesegyházai evangélikusok új lelkészét, Zsíros Andrást. A gyülekezet megválasztott új lelki vezetője – aki korábban az Evangélikus Hittudományi Egyetemen végzett egyetemi lelkészi szolgálatot – nem ismeretlen vidékre érkezett: a délkelet-alföldi kis városka az ő egykori szülőfaluja. Felesége, Zsíros Lilla, akit augusztusban szenteltek lelkésszé, a szomszédos Csanádapácán végzi majd a beosztott lelkészi teendőket.**

Az ünnepi istentiszteleten 1Móz 26,3a alapján tartott igehirdetésében Kondor Péter arra biztatta az egykori otthonában most szolgálatot vállaló lelképásztort, hogy bár hazatért, mégis maradjon jövevény ezen a földön abban az értelemben, ahogyan mindannyian jövevények vagyunk: ne kutassuk ennek a világnak a mulandó értékeit, és ne ragaszkodjunk hozzájuk. Ha e helyett az örökkévalót keressük, Urunk velünk lesz, és megáld bennünket. Így lehet majd áldás a jövevényként

otthonában szolgáló lelkész életén és munkáján is.

Zsíros András igehirdetésének alapja Jn 15,16–17 volt. „Bizonyára elment a józan eszem” – kezdte prédikációját, és e meghökkenő mondatlall állította szembe a szü-

FOTÓ: ZSÍROSNE KORÓDI LEILA

lőhelyén vállalt szolgálata kapcsán a józan ész vezette saját akaratot az Isten hívásának engedelmeskedő szív útjával. Az Isten által kiválasztott és elhívott nép „ész nélkül”, tiszta szívből kell, hogy kövesse az Urat: így töltjük be feladatunkat, a szeretet parancsát – hangzott az igehirdetés fő üzenete.

Az istentisztelet után ünnepi közgyűlésen köszöntötte a gyülekezetet és annak új lelké-

szét a Nyugat-békési Egyházmegye esperese, Ribár János; Pátkai Róbert nyugalmazott püspök, a Magyarok Angliai Országos Szövetsége alapító elnöke; Medgyesegyháza város polgármestere, Ruck Márton, valamint a gyülekezet korábbi lelkészei: Halasi László és Veres Ravai Csaba Endre. Egyházunk püspökei és számos lelkésze mellett telefonon, illetve levélben küldte el köszöntését dr. Rück András, a Kelet-békési Egyházmegye felügyelője; dr. Szabó Lajos, az Evangélikus Hittudományi Egyetem rektora; dr. Nánai László fizikus, a Szegedi Tudo-

mányegyetem professzora, a lelkész egykori gimnáziumi igazgatója és Németh Mihály maglódi lelkész, Zsíros András középiskolai hitoktatója. A közgyűlés után sor került a nyár folyamán felújított lelkészlakás megáldására is, melynek konyhai, illetve fürdőszobai részét a gyülekezet tagjai meg is tekinthették. Az ünnepi alkalom terített asztal mellett ért véget.

► *EvÉlet-infó*

„Ez nem természetes...”

Pusztaföldvári jubileum – építési területen

► **Nemcsak templomuk alapkövének száz évvel ezelőtti elhelyezéséről emlékeztek meg a reformáció napján a pusztaföldvári evangélikusok, de egyúttal maguk is alapkövet tettek le. A Békés megyei településen a tavaly leégett parókia helyén új lutheránus gyülekezeti központ épül.**

Amint lapunk is beszámolt róla, 2010. december 4-én tűz ütött ki a pusztaföldvári evangélikus parókia. Az illetékes egyházi szervek már a tél folyamán bontásra ítélték a meglehetősen rossz műszaki állapotú épületet.

Idén márciusban egy búcsú-istentisztelet erejéig a hívek egyszer még visszalátogattak az addigra már kiürített – korábban gyülekezeti házként és lelkészi hivatalként is funkcionáló – épületbe, hogy aztán meginduljon a százötven éves ingatlan bontása.

Az új gyülekezeti központ alapjait októberben kezdték el ásni, és a megkezdett munkára napra pontosan a templom alapkövetelésének századik évfordulóján, október 31-én kérték Isten áldását.

Ribár János, a Nyugat-békési Egyházmegye esperese 1Kor 3,11 alapján tartott igehirdetésében többször is Isten kegyelmére mutatott rá.

FOTÓ: LÁSZLÓ JENŐ CSABA

Az istentisztelet végén az ünneplők egy üvegből készült „időkapszulát” helyeztek el az épülő gyülekezeti terem bejáratának alapjához. A jövőnek szánt, „másfél liternyi” üzenet tartalmazza többek között hetilapunk és a megyei napilap aktuális számát, egy – a régi parókia készült – fényképfelvételt, néhány pénzérmét és az ünnepi alkalom résztvevőinek aláírását.

■ -Ó -Ő -A

Hitbeli bátorsággal

Lelkésziktatás a Nagycserkeszi Evangélikus Egyházközségben

► **Ünnepi istentisztelet keretében iktatta a Nagycserkeszi Evangélikus Egyházközség parókus lelkészi tisztségébe november 5-én Torzsa Tamást Sztankó Gyöngyi, a Hajdú-Szabolcsi Egyházmegye esperese. A lelkész több mint három éve, 2008. augusztus 15. óta szolgál a gyülekezetben.**

Az esperes igehirdetésében hangsúlyozta a keresztyén ember Istenben bízó hitbeli bátorságát, amelyet a gyülekezetben és a mindennapokban tapasztalható nehézségek nem szabad, hogy megtépázzanak. „Ne félj, csak higgy...” (Lk 8,50) – ezzel az igével buzdította és indította további szolgálatára a gyülekezet immár harmadik parókus lelkészét.

Torzsa Tamás az ézsaiási íge (Ézs 55,10–11) valóságosan megtapasztalt és megélt eredményére hívta fel az ünneplő gyülekezet figyelmét, arra, hogy az ige Istenhez „nem tér vissza... üresen”, az Úr Jézus Krisztusban formálja, alakítja, termővé és gyümölcsözővé teszi a hívó ember munkáját és életét.

Szuhánszki István gyülekezeti felügyelő köszöntésében a zsoltáros szavaival az elmúlt három év eredményességét

hangsúlyozta; „...sok csodás tervet vittél véghez értünk, nincs hozzád fogható...” (Zsolt 40,6), majd a gyülekezet nevé-

Bogár Ágnes, az Élim Evangélikus Szeretothon vezetője az intézmény és lakói, a „lányok” nevében, az ige bizo-

FOTÓ: BANSZKI BRIGITTA

ben hálával fordult az Istenhez, hogy pásztort, lelképásztort adott a közösségnek. A gyülekezeti énekkar Jézusra és az örök életre mutató énekbeszólattal köszöntötte beiktatott parókus lelkészét.

A Dabas–Gyóni Evangélikus Egyházközség felügyelője, Rapcsák Jánosné az igei megerősítést követően közvetlen, testvéri, rokoni (unokatestvéri) szavakkal tekintett vissza Torzsa Tamás lelkész gyermekkorára, gyülekezeti életére, a családjában már generációkon keresztül megtapasztalt hit csodájára. A gyóni küldöttség nevében ezenkívül szót kért Harmincz Pálné presbiter, és az énekkar is „hangot adott” örömeinek.

■ – A – S

Kettős hálaadás Somlószlóson

► **Megújult templomáért és újonnan beiktatott lelkészéért, Kopf András Gyulaért adott hálát november 5-én, szombaton délután a somlószlósi gyülekezet. A templomszentelés szolgálatát Szemerei János, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke, a beiktatás liturgiáját pedig Polgárdi Sándor esperes végezte.**

Zsolt 119,25 alapján tartott prédikációjában Szemerei János Isten szavának teremtményéről beszélt. Az ő szava hívta létre egykor az embert, és ő teheti élővé az épületet is. „Mi teszi a templomot szent hely? Isten jelenléte, áldása és ígéje. Templomszenteléskor azért imádkozunk, hogy Isten Lelke használja föl az épületet, szólaljon meg benne” – fogalmazott a püspök.

Kopf András Gyula beiktatott lelkész Zsolt 84,2–3 alapján szintén a templomnak mint szent helynek a fontosságáról szólt. Ugyanakkor hangsúlyozta: nem a templomot vagy a lelkészt ünnepeľjük most, hanem az Urat. A gyülekezethez fordulva személyes hangot ütött meg, amikor így fogalmazott: „Köszönöm, hogy elfogadtatok. Szükségem van a szeretetetekre.”

Az ünnepi közgyűlésen énekkel szolgált a helyi nyugdíjasklub Somvirág énekkara. Köszöntőt mondott többek között Henn László egyházmegyei felügyelő és Polgárdi Sándor esperes, aki a gyülekezet egykori lelkészeként örömmel emlékezett az itt eltöltött évekre. Az alkalom szeretetvendégséggel zárult, ahol a helyi hívek és a máshonnan érkezett vendégek somlói borok mellett együtt ünnepeľtek.

■ ADÁMI

FOTÓ: ADÁMI MÁRIA

Hetvenöt éves a fonyódi templom

A fonyódi evangélikusok és reformátusok együtt ünnepelték közös templomuk hetvenötödik születésnapját október 31-én délután. Az istentisztelet liturgiáját Czöndör István evangélikus gyülekezeti munkatárs és Szabó Levente református lelkész végezték (képünkön). Igehirdetéssel Szemerei János, a Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület püspöke szolgált.

Van esély, van remény: ez a reformáció üzenete – hangsúlyozta Kol 2,14–15 alapján tartott prédikációjában a püspök. „Jézus önként vállalta, hogy a földre jöjjön. Életét odaadta az értetlen emberekért. Tudta, hogy az adósságcsapdában vergődő léleknek szüksége van rá, hogy eltöröljék a tartozását, hogy esélye legyen új életet kezdeni” – fogalmazott Szemerei János. Majd hozzátette: „Ehhez az üzenethez kellene méltónak lennünk azzal, hogy továbbadjuk a kapott ajándékot.”

A közgyűlésen Czöndör István ismertette a templom és a gyülekezet történetét. „A történet bátorítás mindannyiunk számára. Egy maroknyi csapat lelkesedése, hite és ragaszkodása építette fel ezt a temp-

lomot. Ebből sok erőt és bátorságot meríthetünk.”

Az ünnepelőket többek között Smedélius Zoltán evangélikus esperes, Hidvégi József polgármester, a koráb-

ban Fonyódon szolgálatot végző Madarász István evangélikus és Szabó Lajos nyugalmazott református lelkész, valamint Ellenberger József református gondnok és Mátrai Zoltán evangélikus felügyelő köszöntötte. A Balaton Vox énekkar zeneszámokkal színesítette az alkalmat.

A fonyódi protestáns templom az abbáziai valdens templom mintájára, Horváth Andor tervei alapján épült. A két felekezet összetartozását kifejezve a tornyán csillag, a főbejárat felett pedig keresztény látható.

A. M.

FOTÓK: ADÁMI MÁRIA

Vilnius Reménysége

A Reménység fesztivál elnevezést viselte az a rendezvény, amelyet Litvánia fővárosában, Vilniusban szerveztek a helyi egyházak a Billy Graham Evangélizációs Társaság közreműködésével. A nagobbbrészt katolikus országban ilyen nagy volumenű és széles összefogású keresztyén akció még nem volt: október 29–30-án húszezer felnőtt és mintegy hét-ezer gyermek vett részt a három programon.

Hazánkából a Billy Graham-társaság meghívására négyen vettek részt

a litvániai fesztiválon, közöttük Szeverényi János, egyházunk országos missziói lelkésze. A hivatalos program mellett a magyarországi küldötteknek alkalmuk nyílt külön is találkozni a fesztivál evangélistájával, Franklin Grahammal és munkatársaival.

Magyarországon 2012. június 1–3. között lesz hasonló – várhatóan ennél is nagyobb – rendezvény, melynek védnökségét egyházaink vezetői vállalták.

EvÉlet-infó

HIRDETÉS

Angyalfá – idén huszadszor!

A Magyar Testvéri Börtöntársaság idén huszadik alkalommal szervezi meg karácsonyi ajándékozási programját, melynek keretében a fogva tartott szülők gyermekeit ajándékozzák meg – a börtönben lévő szülő kérése és a börtönlelkész támogatása alapján. Az akció keretében játékokat, könyveket, tartós élelmiszert, csokoládét, szaloncukrot, tisztálkodószereket gyűjtenek. A csomagok egy részét a fogvatartottak az ünnepek előtti utolsó beszélőn személyesen adják át gyermekeiknek, a többit a börtöntársaság juttatja el a címzettekhez. Tavaly közel hétszáz gyermek kapott így ajándékot.

A felajánlásokat november 30-ig várják a társaság címére: 2100 Gödöllő, Lumniczer S. u. 4.

Pénzbeli adományokat a 10300002-20345073-00003285-ös MKB-számlaszámon fogadnak.

Evangélikus igehirdetés a Csillagban, misebor a Gulagon

Konferencia az elfeledett hitvallókról

Ordass Lajos evangélikus püspöknek nincs köztéri szobra Budapesten, csak egy kicsiny tábla emlékezteti a járőkelőket börtönviselt és hivatalától jogellenesen megfosztott püspökünkre a Márvány utcában. Az először 1948-ban, majd 1957-ben újfent elhallgatott református püspök, Ravasz László neve is fogalom, neki sincs szobra. Mindszenty bíborosra hívek ezrei sokféleképp emlékeznek, évek óta folyamatban van boldoggá avatása.

A jilavai börtönben elhunyt Boldog Scheffler János szatmári püspök nevét nagyon kevesen ismerik, noha épp idén avatták boldoggá Szatmárnémetiben. Boldog Romzsza Tódor munkácsi görög katolikus püspök sorsáról szűkebb pátriáján, Kárpátalján kívül még kevesebben tudnak, pedig ő a szó szoros értelmében vértanú volt: előbb vasrudakkal verték félholtra merénylői, majd az ukrán Hruscsovnak, a Szovjetunió Kommunista Pártja vezérének parancsára a kórházban ciánnal megmérgezték.

Róluk, az évtizedekig megtagadott és elhallgatott hitvallókról – evangélikus, református, római és görög katolikus egyházi vezetőkről és sok más névtelen keresztyén hősről – volt szó a Vértanúink, hitvallóink című konferencián, amelyet a budapesti jezsuita rendházban, a Párbeszéd Házában tartottak október 28-án, az 56-os rendezvények félidejében.

Tőkés László, az Európai Parlament alelnöke köszöntőjében rámutatott: a mártírok vére magvetés. Október – mint mondta – márciusunkhoz hasonlóan jeles hónap. Októberünket az aradi vértanúk nyitják meg, 56 forradalma folytatja, s a reformáció ünnepe zárja – emlékeztetett Temesvár s 89 Romániájának hőse.

Köszöntötte a résztvevőket Habsburg-Lotharingiai Mihály, a Magyarországi Mindszenty Alapítvány elnöke, Szászfalvi László egyházi, nemzeti és civil társadalmi kapcsolatokért felelős államtitkár, valamint a vendéglátó Forrai Tamás S. J. jezsuita provinciális. Megemlítette, hogy pontosan 1027 a jezsuita börtönének száma, ennyit töltöttek az idők folyamán rácsok mögött a rend tagjai.

A Párbeszéd Házánál jobb helyszínt keresve sem találhattak volna a szervezők a konferenciának: igazi ökumenikus párbeszéd volt különböző felekezetek püspökei, világi tisztviselői, tudósai és az élő tanúságtevők, az igazságtalanságok elszennedői között.

Igen, vannak még túlélők, közöttük a konferencia egyik előadója, Olofsson Károly Placid bencés atya. A Gulagot megjárt atya korára talán csak hallókészüléke emlékeztet, de – mint Lezsák Sándor megjegyezte – tulajdonképp arra sincs szüksége, neki van belső hallása. Az Országgyűlés alelnöke – aki beszélt arról, hogy a lakiteleki Keresztyén Panteon szobrainak sora lezárhatatlan – régi barátként külön is köszöntötte a most kilencvenöt éves atyát. Olofsson Placid – mint maga is elmondta – nem akart hős vagy mártír lenni, egyszerűen túl akarta élni a szovjet poklot. Ehhez azonban hinni kellett – mutatott rá Placid atya.

Járása ma is fürge, hangja erőteljes, betölti a teret. A szovjet légerről, öt évig tartó embertelen fogságáról is tud humorosan mesélni, történeteire rendre megnevetetik a hallgató-

ságot. „Az Istennek van humora. A szovjetek tönkre akartak tenni, tíz évre ítélték, öt évig voltam a lágerben, de én ma is élek. Hol van viszont a Szovjetunió?” – tette fel a szónoki kérdést a hallgatóság nagy tetszésére Placid atya.

Elmesélte, miként misézett, és hogyan nyújtott vigaszt a halálra ítélteknek. „Harmíncketten voltak, külön cellában. Kifigyeltem, hogy a börtönőr néha énekel. Gondoltam, akkor nekem is szabad, s amikor elénekeltem néhány dalt, nem történt semmi. A halálsoron is daloltam ezután a cellaajtók előtt, beleszóve az énekbe latin szavakat is: feloldozlak téged. Egyikük kegyelmet kapott, téle tudom, hogy igazi vigaszt nyújthattam a halálra készülőknek” –

az ötlet, hogy indítsanak eljárást a püspök közvetlen munkatársai, Keken András és Kendeh György ellen is. Az 1950-es egyházi lemondatis is jogellenesen történt – folytatta Boleratzky Lóránd –, hiszen nem az előírt tizenöt tag, csak tizenkettő szavazott, közülük is csak hárman voksoltak a püspök ellen. Ez azonban nem zavarta Rákosi Mátyás hatóságait, mint ahogy korábban figyelmen kívül hagyták a hetvenmillióst tozmeget képviselő Lutheránus Világszövetség főtitkáranak, Sylvester C. Michelfeldernek az állásfoglalását is Ordass védelmében. Olyan vádat fabrikáltak, hogy nem jelentett nyugati pénzügyi támogatást, noha Ordass csak ígéretet kapott adománygyűjtő körútján, pénzért egy fillért sem.

FOTÓ: WISKIDENSKY ANDRAS

emlékezett vissza az atya, akin nem tudott kifogni az inség, tanár létére nem szomorította el a végépcuolás sem. Még misézni is tudott a lágerben. A baltiaktól szerzett ostyának is használható süteményt, a kaukázusiaktól kapott szőlő levéllel helyettesítette a misebort; egy szőlőszem akkora volt, mint másutt egy szilva.

Ordass püspök is hirdethette az evangéliumot – 1949 karácsonyán – a szegedi Csillag börtönben, méghozzá római katolikus papoknak – erről már Gáncs Péter beszélt. Előadásában a magyarországi Evangélikus Egyház elnök-püspöke megkérdezte: létezhet-e ennél ökumenikusabb pillanat? Kitért arra, hogy Ordass sváb család gyermeke, Wolf Lajosként született a délvidéki Torzsán, de édesapja sem szerette volna, hogy fia „pángermán” legyen.

Nem is lett az. A német megszállás napján levetette német nevét: 1944. március 19. után már nem Wolf, hanem Ordass. Gáncs Péter előadásából kitűnt, hogy Ordass a lutheri teológia alapján állva gondolkodott az állam és az egyház viszonyáról. Állásfoglalása ma is nagyon időszerű: az egyház nem klerikalizálhatja az államot, az állam pedig nem szekularizálhatja az egyházat, amely az állam igaz lelkiismerete. Ordass az egyházi iskolák államosításával kapcsolatban hajthatatlan volt, ezért börtönözték be – mondta elnök-püspökünk.

Boleratzky Lóránd egyházjogászt, nyugalmazott egyetemi magántanárt egy ökumenikus családi emlék is Ordass püspökhöz fűzi. Édesanyja katolikus, apja evangélikus, bátyját Ordass Lajos eskette, nővérét pedig Mindszenty. Boleratzky 57-ben Ordass egyházkerületének ügyésze volt, és ismeri az ellene 1948-ban indított törvénytelen eljárás részleteit is.

A jelenlévők megtudták tőle, hogy Ortutay Gyula nagyon „találékony” volt Ordassal kapcsolatban: a kriptokommunista kigazdától származik

Mondhatnánk, hogy a pénz, persze, a legkevesebb. Pénz természetesen mindenképp kellene az emlékezés ébren tartásához, de sokszor – mint a konferenciát záró kerekasztal-megbeszélésen rámutattak – csak jó ötletre lenne szükség. Kálmán Attila, a Tatai Református Gimnázium címzetes, iskolaalapító igazgatója szerint tanulni kellene a holokauszt-emlékezés módszereiből, s emellett személyes emlékek gyűjtésére kell ösztönözni a fiatalokat. Tatán ők már megtették ezt, diákjaik a kommunizmus időszakát szüleik és nagyszüleik emlékei alapján is megismerik.

Balassagyarmaton színjátszó csoportok elevenítik fel ezt a kort. „Nagy szükség van rá – mutatott rá Nagy-né Nemes Gyöngyi, a helyi Szent Imre Gimnázium tanára –, egyébként elszomorító tapasztalataink vannak. Azt gondolnánk – fűzi hozzá –, hogy Mindszentyt nálunk sokan ismerik, hiszen a fogva tartása helyszínéhez, Felsőpetényhez közeli Rét-ságról is sokan járnak hozzánk, de csak ketten ismerték a nevét.” Mindszenty története persze mindamellett közismert, de vajon ki tud arról, hogy hány személyt börtönöztek be, s kiket végeztek ki Erdélyben keresztyén hitük, magyarságuk miatt?

A jelenlévőknek már lehetnek fogalmaik, hiszen erről szólt Kozma Zsoltnak, a kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet nyugalmazott tanárának az előadása. Ő maga is börtönviselt, az ötvenes években ifjúsági csoportjuk nem kis cél érdekében, a kommunizmus elleni harcra szövetkezett. A börtönének öt kevésbé vi-selték meg, mint a későbbi megpróbáltatások. Nem bánja ifjúkori szenvedését, szerinte ők alkották az első kommunistaellenes csoportot. Aki nem hiszi az elsőseget – mondta –, járjon utána.

Azt már csak a tudósító teszi hozzá: előbb – vagy inkább utóbb – talán tábla hirdeti példájukat szülőházukon, Kolozsvárott.

WALKÓ GYÖRGY

Csoda a halál árnyékában

Hetvenöt éve halt meg Kosztolányi Dezső

Micsoda halállal halt: alattomos íny-rák végzett vele, hosszú, gyötrelmes szenvedés után. November 3-án, hűvösre forduló időben – ötvenkét éves volt!

Nézem az utolsó képét, a stockholmi kórház tetőteraszán áll (ahová tíz-szer vitték el műtétre), és messzire figyel. Talán Magyarország felé, szeretett városára, Budapestre gondol. Búcsúzó nagy versét mormolja bémult némasággal. A *Szeptemberi áhítat* zengő sorait: „Szép életem, lobogj, lobogj tovább, / cél nélkül, éjen és homályon át. / Állj meg, te óra és dől össze, naptár, / te rothadó gondoktól régi magtár. / Ifjúságom zászlói úszva, lassan / röpüljetek az ünnepi magasban.”

Az emlékezés órájában nem a csengő, rimes versek jutottak eszembe, nem is finom szövésű, tökéletes novellái, regényei. Gyönyörű magyar nyelvünk nagy szerelmésére gondoltam legelőbb. Vannak magyarul beszélők és írók. Felsorolni is hosszú lenne. *Balassi* égbe röptet, *Petőfi* tüze éget, *Arany* bebalzsamoz, *Vörösmarty* csillagorgonán zeng, *Babits* sípoló gégével kiált, *Móricz* vilámlik és dörög... És Kosztolányi? Ez a nagy író úgy kortyolja szavainkat, mint százéves óbort. Verssoraiban szelíden csillog minden, mintha aranyból volna. Senki nem írt így magyarul! Ilyen természetesen és szív-szorítóan.

Megmagyarázhatatlan képesség ez. A minden-tudás. A minden műfajban otthonosság. Szép és fájó remekművek sora. Bár sokaknak ez sem elég, különösen a mai gyűlölködő világban. Kosztolányi keveset politizál, nem szereti eléggé a magyar-

ságot. Nem köt az oldalára éles kardot, csak egyszerű toll van a kezében, asztalán zöld színű tinta, azzal írja halhatatlan üzenetét. Döbbenet hallgatok, micsoda buta beszéd ez; folyton versengni, a kákán is görcsöt keresni!

Mondom újból, vegyük le a polc-ról a poros Kosztolányi-köteteket, és

olvassuk az egyik legnagyobb verset, a *Hajnali részség* izzó Isten-látomását, a regényeket: a *Pacsirtát*, az *Aranyársarkányt*, az *Édes Annát*... olvassuk remekművű tárcáit, mindenre figyelő újságcikkeit, műfordításainak vaskos köteteit. Az élet sugárzik könyveiből, a szellem, a szabadság. Észrevétlenül gyógyír áramlik belénk, olyan esszencia, amely élni segít.

A halálévfordulón szólni kell arról, hogy nekem némasága följegyzése-

ivel lesz teljes az emlékezés: „De szeretnék verekedni... Hosszú koporsóm lesz... Meghalok... Vár az apám, vár a sírásó... Egyedül...”

Kortársai búcsúztatták, és méltatták kivételes tehetségét. Nagy költőnek nevezte *Szabó Lőrinc*, olyan alkotó szellemnek, akivel állandóan foglalkozniuk kell a fiatalabbaknak,

akik mestert látnak benne anélkül, hogy tanítványnak éreznék magukat.

Szeretheti-e a mai kor embere? Olvassa-e? Hiszen egyre távolibbnak tűnik rimes könnyedsége. Korokon, politikán, divatokon ível át halhatatlan életműve. Tévedései nem homályosítják el a minden műfajban remekműveket fölmutató író. Olyan, mint a szív, nem fárad el, szüntelenül veri-dobogja: „Tovább! Nem reménytelen az élet!”

■ FENYVESI FÉLIX LAJOS

A hónap könyvnyereménye

Kedves Vásárlóink!

Azok között, akik novemberben (1-jétől 30-áig) vásárolnak a Luther Kiadó könyvesboltjában, vagy ebben az időszakban küldik el megrendelésüket kiadónkhoz, kisorsoljuk az alábbi könyvet:

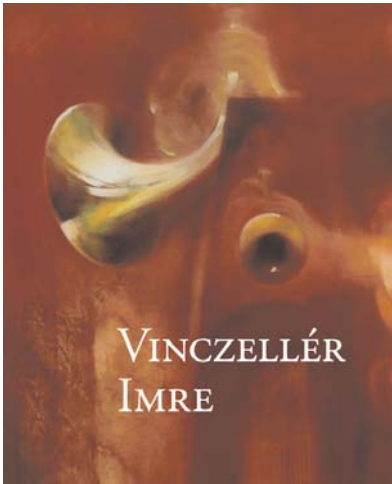
Vinczellér Imre (képzőművészeti album)

Hazai és külföldi elismerései, kiállítási szereplései alapján *Vinczellér Imrét* a hazai festészet egyik elismert tehetségeként tartjuk számon.

„Festészetében családja kultúrtörténeti emlékeit, művészi tradícióinak tárgyi és szellemi fragmentumait idézi szürrealisztikus megfogalmazásban. Zenei tanulmányai alapján készítette a kortárs (főként Bartók-) zenére festett, intenzív színvilágú adaptációit. Gyakran alkalmaz monokróm zöld és vörösesbarna koloritot, hangvétele olykor groteszk, a harmónia és diszharmonia kérdéseire keres választ, festészete ugyanakkor tradicionális alapokra épül.”

Festészetének nyelvezeti, illetve tartalmi adottságain kívül számára a

művészetetikaik kérdések is nagy fontossággal bírnak. Törekszik arra, hogy bizonyos keretek között a művészetében alkalmazott vizuális esz-

közökkel humanisztikus tartalmakat fejezzen ki. Az egyetemes emberi értékek, a szabadságjogok, az emberi méltóság és szellemi kincsek megőrzése jó értelemben vett hazaszeretettel párosul személyében. Demokratikus elkötelezettségét elsősorban festészetével hirdeti.

Független alkotói státusa, művészettörténeti tájékozottsága, valamint vizuális nyitottsága, alapos human műveltségen nyugvó interpretáló készsége hozzásegíti ahhoz, hogy művészete folyamatosan megújulva vigye tovább azokat a mesterjegyeket, amelyek művészetét – valamennyiünk épülésére és örömére – egyedivé és rangossá avatják.

198 oldal, 225 × 275 mm, kemény-táblás védőborítóval, ISBN 978-963-9979-05-5, 2009

A szerencsés nyertes nevét az *Evangelikus Élet* december 11-ei számában közöljük.

Október könyvnyereményének sorsolásán *Kovács Eszter Dóra* lukácsházi vásárlónknak kedvezett a szerencse.

Gratulálunk a nyereményhez!

Cím: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: (1) 317 5478, (20) 824 5518. Könyvesbolt: (1) 411 0385. Fax: (1) 486 1229. E-mail: kiado@lutheran.hu. Honlap: www.lutherkiado.hu.

Új kiállítás nyílt a halhatatlan poétáról

► **Nemrégiben készült el a budapesti *Petőfi Irodalmi Múzeum (PIM)* új *Petőfi*-kiállítása. A megnyílt tárlat két teremmel bővült a korábbi állandó kiállításhoz képest, és számos technikai újdonsággal szolgál. Ezek egyike, hogy „okostelefonra” készült a katalógusa.**

A *Kalla Zsuzsa* irodalomtörténész által rendezett új *Petőfi*-kiállítás nagyobb alapterületen, újfajta nézőpontból mutatja be a halhatatlan szellemű poéta pályáját. A frissítést az indokolta, hogy *Petőfi* újraolvasása folyamatos, a szakma némely téren másként látja ma őt, megváltozott az olvasók viszonya is a költészethez, az irodalomhoz, és ezzel alakult az életmű megítélése is.

Az új múzeumi összeállítás *Petőfi Sándor* személyiségét helyezi a középpontba, s a fiatalabb korosztályhoz közelebb álló, multimédiás, úgynevezett „hologramos” eszközöket is felhasználva mutatja be a sok zsákutcát – a színészi, katonai kitérőt, képviselő-választási kudarcot – is megjárt, de igazán sikeres fiatal költő életét.

A *Petőfi* Irodalmi Múzeumban a névadó előtt tisztelegő tárlat tehát interaktív, képernyős tudáspontokon lehet elmélyülni számos vitatott, izgalmas kérdésben, de nem hiányoznak az új, eddig soha ki nem állított tárgyak sem. Így például a költő pénztárcája egy ceruzával és két egykrajcárossal, *Petőfi* jegyzőkönyve, *Szendrey Júlia* nemzetiszínű főkötője vagy néhány – a tárlat kedvéért rekonstruált – tipikusan *petőfi*s ruhadarab, többek közt az a köpeny, amelyet hatéves vándorlása során hordott. A legérdekesebb azonban az akkori idők egyik legnépszerűbb darabjára, *A peleskei nótárius*ra utaló magyaros ruha, amelyet a kor neves szabómestere, *Tóth Gáspár* varrt *Petőfi* számára.

Petőfi egyébként nagy figyelmet fordított a külsejére, viseletére. 1842-ben Pápán *Gaál József*nek, *A peleskei nótárius* színpadi átdolgozójának *Ólmos botok* című versét a pápai képzőársulat „örömnépén” lobogós ingben, pitykés nadrágban, kezében

fütyköst forgatva olyan hatással adta elő, hogy a jelen lévő *Esterházy* gróf elragadtatásában egy arannyal jutalmazta a fiatal költőt.

A „dizájnos” kiállítás arra a kérdésre is választ ad, hogyan sikerült országos ismertségre szert tennie a fiatal poétának. A pápai képzőársulati érdemkönyv tele volt dalokkal, balladákkal, fordításokkal; akkori-ban sok fiatal foglalatzkodott effajta dolgokkal. De hogy egy diák művét az ország első folyóirata közölje, az még Pápán is valóságos szenzációnak számított. S hogy ez a diák éppen az egzisztenciális problémákkal küszködő, sokszor nem éppen barátságos *Petőfi* lett, az már szinte a

Petőfi egyetlen hiteles arcma, a dagerrotípia

csodával volt egyenlő. Pápa az első hely volt *Petőfi* életében, ahol megízlelte a költői dicsőséget, a *borozó* című vers itt született, s az *Athenaeum* 1842. május 22-én közölte – egy balneológiai értekezésbe beszúrva, helykitöltőként.

Kevesen tudják azt is, hogy e korzakára tehető a régóta keresett névnek, a *Petőfinek* a megtalálása is. Az első vers, amely alá választott költői nevét írta, a Pápán született *Tolvaj huszár* volt. Tehát „Petrovicsból Pápán lett *Petőfi*”.

Az üstökösszerűen ívelő pályát befutott, szerethető fiatalembert bemutató, „*Ki vagyok én? Nem mondom meg...*” – *Petőfi választásai* címmel megnyílt *PIM*-tárlat jó szívvel ajánlható a költő dilemmáit, szereplehetőségeit, kapcsolattrendszerét megismerni szándékozók figyelmébe.

■ – KERECSENYI –

HIRDETÉS

A Magyarországi Evangélikus Egyház nevében meghívjuk a IV. Katalin-napi evangélikus bálra november 26-ára a Budavári Önkormányzat aulájába (1014 Budapest, Kapisztrán tér 1.).

Program • 19.00: Beköszöntő – *Bényi Ildikó* és *Schulek Csaba*. Az est fővédnöke: *Schmittné Makray Katalin*, a köztársasági elnök felesége • 19.30: *Tokody Ilona* Kossuth-díjas, kiváló és érdemes művész, *Muskát András* énekművész. Zongorán kísér: *Nagy Márta* zongoraművész. • 19.50: Az év evangélikus borása: *Galántai Károly* (Soltvadkert) • 20.00: Büfécacsora • 21.00: Cigánymisszió – a bál jótekonysági célja (*Győrfi Mihály* lelkész) • 21.10: *Palya Bea* énekel • 21.30: Nyitótánc (a Deák Téri Evangélikus Gimnázium 9. a osztályának tanulói) • 21.40: Tánc a *Simp-le* zenekar kíséretében • 23.00: *Fehér Jenő*nek, a fasori evangélikus gimnázium diákjának zongorajátéka • 23.05: Tombolasorsolás • 23.45: Tánc • 2.00: Zárás

Műsorvezetők: *Bényi Ildikó* és *Schulek Csaba*.

A tombolajegyek árából befolyt összeg a Görögszálláson megvalósított cigánymisszióban indult közösségfejlesztő, szociális és foglalkoztatási program támogatását szolgálja.

Megjelenés: hölgyek: báli öltözék, hosszú ruha; urak: sötét öltöny vagy szmoking.

Jegyek 5000 forintért kaphatók október 24-től a Huszár Gál papír- és könyvesboltban (1054 Budapest, Deák tér 4.). (A vacsorára és egy italra minden kedves meghívott a vendégünk, az est hátralévő részében az italszámlát az urak rendezik.)

HIRDETÉS

Hívogató korálünnepre

November 18-án, pénteken 18 órakor a kelenföldi evangélikus templomban (Budapest XI., Bocskai út 10.) korálünnepet tartunk.

A *Reformációi Emlékbizottság* támogatásával létrejövő program lényege: énekeljünk együtt minél többen értékes zenét, becsüljük meg énekkincsünket. A tervek szerint ezentúl minden évben sor kerül ilyen alkalomra.

Az érdeklődők (kórusok és egyének) a <http://kantorkepzo.lutheran.hu> oldalon, a *Korálünnep2011* címszóra kattintva megtalálják a közösen éneklendő művek kottáját és a másort.

Mindenkit szeretettel várunk!

Megújuló könyvkincsek

▶ A Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium közel negyvenezres könyvtári állományának része a hat-hét ezres régi gyűjtemény, melyben az 1500-as években kiadott kötetek is található. Az intézmény vezetése – a könyvek örökbefogadását meghirdetve, illetve pályázatok segítségével – megkezdte a régi könyvestár köteteinek restauráltatását. Az iskola ez irányú munkáját az Evangélikus Gyűjteményi Tanács 2009-ben négyszáz-ezer forinttal támogatta. Az értékmentő tevékenységet a Pre-Con Bt. végzi.

– A könyvrestaurálás lényege, hogy a kötetek állagát rontó, káros kémiai és biológiai folyamatokat megállítsuk, az eredeti anyagok állapotát tisztítással, szerkezeti javításokkal, illetve kémiai eljárásokkal megerősítsük, konzerváljuk. A munka során minden eredeti darabot megőrizzük, a könyvtest lapjait és a kötés maradványait egyaránt – tájékoztat munkájukról Hajdu Zsófia Edit, a Pre-Con Bt. ügyvezetője. – Ha szennyezett, sérült papíryanagú könyvről van szó, általában szétszedjük, szárazon áttisztítjuk, kimossuk, utána a sérüléseket laponként javítjuk. Erre különböző kézi és gépi eljárások szolgálnak. A papíryanag kezelését követi a kötés tisztítása, konzerválása, illetve restaurálása.

A végeredmény minden szempontból stabilizált, biztonsággal használható könyv. A restaurált kötet magán viseli ugyan a sérülések és beavatkozások nyomait, de az eredeti alkotórészek megtartása és a korabeli

nyomok. Nagy ellensége még a könyveknek a nedves közeg, illetve a közvetlen vízkár. Ha poros egy kötet, és a felületi szennyeződések a víz bemossa, akkor ahol a víz megáll, ott a szennyeződés lerakódik. Így alakulnak ki az éles peremű, sötét vízfoltok. A vízkárosodott könyv könnyen penészedik is, ha nem lett elég gyorsan kiszárítva. A penész is okoz foltokat, elszíneződéseket, ezeket lehet tisztítani, halványítani. Történhetnek egyéb balesetek is a könyvekkel: zsírfoltok, tinta foltok kerülhetnek rá, vagy akár szennyvíz is egy csőtöréskor...

– Minden szennyeződés eltüntethető?

– Nem. Vannak olyanok, amelyeket más anyagokról el lehet tüntetni, de a papír nem bír el mindent. A víztől meggyengült papírt már nem szabad erős vegyszerekkel kezelni, mert már eleve lazább a szerkezete. A penészfoltok rendkívül erősek, csak nagyon erőteljes fehérítéssel lehetne eltávolítani őket, ezért ezt általában nem szoktuk megtenni. Egyébként nem is igénylik, hogy egy régi könyv makulátlan hófehér legyen, hiszen magán kell hordoznia az éveknek és a könyv sorsának a nyomait, ez adja patináját. De használhatóvá kell tenni, szerkezetileg meg kell erősíteni, hogy nyitható, lapozható legyen. És passzíválni kell a fertőzéseket, hogy ne legyenek veszélyesek a használóra, mert például a penész emberre is nagyon veszélyes.

– Van olyan könyv, amelyhez félve nyúlunk hozzá?

– Minden könyvhöz óvatosan kell hozzányúlni, de vannak olyan károsodások, amelyeknek a javítása különös óvatosságot igényel. Például a penész hatására az egész könyvtest összetapadhat – ilyenkor nagyon óvatosan kell szétfejtetni. Lehet, hogy csak vízben tudjuk szétszedni. A bőrkötéseknél előfordulhat vörös bomlás, amit savasodás okoz. Ilyenkor a bőr vörösesen, lemezesen szétválk és porlad. Ha ezt le akarjuk fejtetni a kötésről, óvatosan kell lennünk, mert nagyon törékeny. A kötés anyagát már előzetesen

meg kell erősíteni, hogy mozgítható legyen.

– A bonyhádi gimnáziumba évek óta visszajárnak a régi könyveket rendbe tenni.

– Idén augusztusra az egész állomány tisztítását befejeztük. Az állományvédelmi munka természetes folytatásaként a kisebb kötésjavítások következnek. Ezekre akkor van szükség, ha magukhoz a lapokhoz nem kell nyúlni, csak a leszakadt gerincet, táblát kell javítani, ami a helyszínen is megoldható. A közelmúltban erre adott be pályázatot a gimnázium.

Közben folytatódhatnak az egyedi restaurálási munkák. Két nagy restaurálás van soron: egy Káldi- és egy Károli-Bibliáé. Mindkettőnek nagyon szennyezettek, sérültek a lapjai, és a kötésük is nagymértékben károsodott. Ilyen esetben akár több hónapig is dolgozunk egy-egy kötetten. Maguk a munkafolyamatok is hosszadalmasak, ráadásul minden fázis között ki kell várni a száradási időket, ez tovább növeli a restaurálásra fordítandó időt. De azért haladunk, idővel megújulnak ezek a könyvkincsek is.

■ MÁTÉ RÉKA

Vendégeket hozott Bonyhádra a cserekapcsolat

▶ Hat német diák és három tanár töltött egy hetet október közepén a Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégiumban. A Neuendettelsauból érkezett 8–9. osztályos fiatalok – az evangélikus cserekapcsolat keretében – a bonyhádi 9. b osztályos tanulók családjainál szálltak meg.

A német vendégekkel az atlétikai csarnokban beszélgettem, ahol épp edzésre készülődtek.

Kristin Halm elmondta, hogy ő ott-hon lovagol, itt Bonyhádon kóstolt bele az atlétikába, a rúdugrásba pedig – társaival együtt – egyenesen beleszeretett.

Nagyon tetszett nekik a bonyhádi mindennapos testnevelés. A német iskolában nagy kultusza van a sportnak, évfolyamonként változik, hogy melyik sportágat helyezik előtérbe: a röplabdát, a kézilabdát, a futballt, a tornát, az atlétikát, a táncot vagy a cirkuszi elemekkel gazdagított akrobatikát.

A látogatók magyarországi tartózkodásuk során megnézték Pécs és Siklós nevezetességeit, részt vettek atlétika- és tornaedzéseken, kerékpárral Óbányára kirándultak, megtekintették a Völgysegi Múzeumot, és felkeresték Herbszt Helga fazekast.

A két iskola három évvel ezelőtt került „evangelikus” kapcsolatba

egymással. Ősszel a német gyerekek, májusban pedig a bonyhádiak kelnek útra, és természetesen egymás családjainál alszanak, így baráti kapcsolatok alakulnak ki a diákok és a tanárok között egyaránt. Évről évre újabb fiatalok kapnak lehetőséget az utazás-

házon keresztül nyílt lehetőség. Más országot, kultúrát, embereket, iskolarendszert, edzésmodszereket ismerhetnek így meg, sokat tanulnak egymástól. Neuendettelsauban igyekeznek az időpontot más rendezvényekhez is kötni, például a

FOTÓ: MÁTÉ RÉKA

ra, de az egyik német kislány ragaszkodott hozzá, hogy a tavalyi élmények után idén is visszatérhessen. Most egy másik családdal kellett megismerkednie, hiszen az is cél, hogy minél többen részt vegyenek a cserekapcsolatban, és minél több magyar fiatal gyakorolhassa intenzíven a német nyelvet.

Marion Spaniol tanárnő elmondta, hogy az iskolák közötti kapcsolat kiépítésére az evangélikus egy-

városi futóversenyhez. A német város evangélikus diakóniai szolgálata segíti a fogyatékkal élők foglalkoztatását; az itt élők megtanulják a mássággal való együttélést és a segítségnyújtást.

A búcsúzáskor Horst Hengelein igazgató elismeréssel szólt a programkínálatról, valamint a bonyhádi gimnazistáknak és tanáraiknak a vendégszeretetéről.

■ MÁTÉ

Földrajzból nyert olimpiai bronzérmet

Tekeli Tamás, a Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium 12. osztályos diákja bronzérmet szerzett a nemzetközi földtudományi olimpián (International Earth Science Olympiad) az olaszországi Modenában.

Az erőpróbán harmincöt nemzet versenyzőit vettek részt, a magyar színeket négyen képviselték. A szeptemberi tudáspróbán elméleti és gyakorlati feladatok egyaránt szerepeltek. Tekeli Tamás országos verseny-

eredményei alapján került be a földrajzos válogatottba, hiszen rendszeresen bejut az országos versenyek döntőjébe, és már több dobogós helyezéssel is büszkélkedhet. Kiemelkednek a földrajzból, illetve matematikából elért eredményei. Két alkalommal bejutott a Less Nándor országos földrajzverseny döntőjébe, a nemzetközi magyar matematikaverseny második díját szerezte meg, a 2009/10-es tanévben megnyerte a Lóczy Lajos orszá-

gos középiskolai földrajzi tanulmányi versenyt, s ezzel kiérdemelte a Magyar Földrajzi Társaság által adományozott „kiváló ifjú geográfus” címet.

Tekeli Tamás felkészítő tanára Gruber László.

A Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium történetében – ifj. Katz Sándort követően – Tekeli Tamás a második, aki szakmai tudományos olimpián képviselte a középiskolát.

■ M. R.

Apalabirintus a Káva-műhelyben

Bizonyára sok kedves olvasóban azonnal megfogalmazódik a kérdés: mi lehet a Káva-műhely, s hogyan értsük e furcsa összetett szót: „apalabirintus”?

A Káva Kulturális Műhely munkáját – talán küldetését? – iskolánk, a Deák Téri Evangélikus Gimnázium 2009 óta ismeri közelebbről: azóta veszünk részt érdekes, izgalmas, olykor megrázó drámafoglalkozásaikon.

A műhely tizenöt éve működik; fő feladatuknak tekintik a színházi nevelési programok (Theater In Education – TIE) készítését és megvalósítását egy-egy adott (iskolási) korosztály számára. Ezek a foglalkozásokon mindig csak egy osztály vesz részt (térítésmentesen), s a mintegy háromórás programon a tanár úgynevezett „megfigyelői státusban” követi diákjai munkáját. Iskolánk tanulói egyszerű már így voltak alkotó szereplői az Akadályverseny című előadásnak, amelyről film készült, s ezt több iskolai helyszínen, a Deák Téri Evangélikus Gimnáziumban is forgatták.

A programok témája mindig egy-egy, életünk fontos kérdéseit érintő érzelmi-erkölcsi kérdés, amelyet a diákok valamely konkrét gyakorla-

ti(as) helyzetben gondolnak át, s keresnek rá lehetséges megoldásokat a drámapedagógusok segítségével.

Az egyes foglalkozások – kísérleti jelleggel – felnőtt résztvevőkkel is megvalósulhatnak: így vettem részt két kollégámmal október 14-én az Apalabirintus programon.

A furcsa cím sokat elárul az előadásról, melyben egy család életének apró, de nagyon fontos mozzanatait ismerjük meg és éljük át. A „labirintusban” nemcsak az apa tévelyeg, hanem a család többi tagja is: a mindig elfoglalt anya, a lusta kamaszfiú és a lázongó bakfis. Sokszor keresztezik egymás útját, de a kijáratot csak az együttműködő résztvevőkkel közösen tudják megtalálni.

Az előadás utáni szakmai beszél-molóból megtudtuk – amit gyakorló tanárként már sejtettem és tapasztaltam is –, hogy a TIE-foglalkozásokon részt vevő diákok eredményei valamennyi kulcskompetenciában (szövegolvasás, szövegértés, kommunikáció stb.) javultak; a stresszhelyzeteket jobban viselik és oldják meg, toleránsabbak társaikkal, jobban szeretnek iskolába járni, jobb a humorérzékük, többet tesznek a családjukért... és még lehetne sorolni a valóban szívderítő tényeket.

Nagy örömünkre szolgált hát, hogy 2011-ben (hét másik iskolával együtt) szerződést kötöttünk a Káva Kulturális Műhellyel, s az így elnyert TÁMOP-pályázat révén diákjaink kilenc foglalkozáson (legközelebb november 8-án) vehetnek részt ebben a tanévben.

Reménység szerint a majdani résztvevők is megtapasztalhatják: „Ha elmondod, meghallgatom. Ha megtanítod, megjegyzem. Ha részt vehetek benne, megtanulom.” (Ösi kínai bölcsesség)

■ K. SEBESTYÉN NÓRA TANÁR, a gimnázium színjátékszó körének vezetője

A SZERZŐ FELVÉTELE

kötéstechnikák alkalmazása miatt megőrzi jellegét, hangulatát.

A bonyhádi gimnázium könyvtárában akadnak egészen régi kötetek is, ezek közül az erősen sérült példányokat egyedileg restauráljuk.

– Mennyire tudnak a könyvtárak erre a célra anyagi forrásokat áldozni? És magánmegrendelők fordulnak-e Önökhöz?

– Igény lenne a restaurálásra, hiszen nagyon sok könyvtárban van károsodott, régi szép anyag. Általában könyvtáraknak és múzeumoknak dolgozunk, de csak pályázati támogatással tudnak restauráltatni, saját keretük nincs erre. A magánemberek általában akkor szoktak restauráltatni, ha nem az értékét nézik a könyvnek, hanem a családi vonatkozását. A restaurálás ténye a műkereskedelemben sokat levonhat a könyv értékéből, hiszen a restaurálásra kerülő kötetek gyakran erősen sérültek, hiányosak. Sok esetben pedig a beavatkozás költsége meghaladja a könyv piaci értékét...

– Milyen szennyeződés érheti a könyveket?

– Leggyakoribb a porosodás, illetve a könyv használatából adódó uj-

Evangelikus általános iskola indul Békéscsabán

► **Új korszak kezdődik jövő szeptembertől a Békéscsabai Evangélikus Gimnázium, Általános Iskola, Művészeti Szakközépiskola, Kollégium és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény életében. A következő tanévtől egy első osztállyal, felmenő rendszerben megkezdí munkáját az általános iskola. A változás háttéréről és a benne rejlő lehetőségekről Kolarovszki Zoltánt, az intézmény igazgatóját kérdeztük.**

– Milyen út vezetett el Békéscsabán az evangélikus általános iskola elindításáig?

– Egyházunk Déli Egyházkerületének püspöke, Gáncs Péter hosszabb ideje szorgalmazza óvoda és általános iskola indítását Békéscsabán. Mi ezzel egyetértve, alulról nyitott rendszerként kívánjuk kiépíteni a teljes képzési palettát, ami azt jelenti, hogy évről évre újabb elsős osztályt indítunk majd. Óvodánk – terveink szerint – három-négy év múlva lehet.

Az általános iskola indítását indokolja továbbá, hogy a nyolcosztályos gimnáziumok sorsa bizonytalan. Nem világos, hogy a kormányzatnak milyen tervei vannak ezzel a képzési formával. Emellett a szülők is nyitottak a teljes képzési paletta irányában, tehát hogy gyermekük az első osztálytól az érettségig egy iskolába járjon. Mindezeket figyelembe véve kezdeményeztük azt az adminisztratív eljárást, amely előkészítette a jövő szeptemberi indulást.

Mivel az oktatás felügyelete rövidesen átkerül a kormányhivatalokhoz, mi a működési engedélyt még e változások, esetleges szigorítások előtt szeretnénk volna megszerezni. Előtte egyébként egyeztetettünk Békéscsaba Megyei Jogú Város Önkormányzatá-

FOTÓ: KOVÁCSNÉ GALÓ ÉVA

val és a római katolikus egyházzal, amely szintén működtet Békéscsabán általános iskolát. Ami pedig a szigorúan vett kronológiát illeti: 2010 októberében az iskola igazgatótanácsa Kondor Péter elnökletével döntött az alapító okirat módosításának szándékáról, majd ezt idén áprilisban a fenntartó Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Presbitériuma jóváhagyta. A módosított engedélyt augusztusban adta ki a kormányhivatal oktatási irodája.

– Milyen feladatokat várnak ebben a tanévben az iskola vezetésére, a tanári karra, az egyházközösségre a beiskolázásban?

– Alapvető feladatunk annak az épületrésznek az átalakítása és korszerűsítése, amely befogadja az általános iskolát. Ez egyébként a Luther

utca 1. szám alatti épület lesz. Ránk váró feladat az új alsó tagozaton tanító kollégák megkeresése. Kiválasztásuknál az egyház iránti elkötelezettség és a magas szakmai tudás lesz elsődleges. Szükséges továbbá minden lehetséges fórumon ismertetni az evangélikus általános iskola indítását. A személyes meggyőzésben hiszek, ezért meg fogjuk keresni valamennyi hat-hét éve kereszteszt gyermek szüleit, a gimnázium diákjainak kisebb testvéreit, és kihasználjuk az óvodai hittanoktatást is. Szakmai szempontból a pedagógiai alapdokumentumok elkészítése vár még ránk. A 2012/2013-as tanévben egy első osztályt indítunk, így nyolc év alatt lesz teljes a struktúra.

– A gyerekek létszámának csökkenését, a demográfiai viszonyokat figyelembe véve jól átgondolt lépés-e egy új általános iskola indítása?

– Az adatok szerint Békéscsabán az elmúlt tíz évben nem csökkent a születésszám, évente négyszázötven-ötszáz körül mozog. A születések számának csökkenése korábban volt érezhető; egyébként erre válaszul a város átalakította iskoláinak a struktúráját, összevonásokat hajtott végre.

Úgy gondolom, hogy egy jól működő iskola esetében ezek a demográfiai adatok nincsenek hatással a beiskolázásra. A mi intézményünknek karakteres arca és elsősorban a gimnáziumok között igen jó híre van, melyre építeni lehet. Mindezek alapján úgy ítéljük meg, hogy egy első osztály gond nélkül feltölthető.

■ SZEGFÜ KATALIN

FOTÓ: LÁSZLO JENŐ CSABA

Az idei tanévben 838 diák iratkozott be a békéscsabai evangélikus iskola képzéseire, közülük 198-an most kezdték meg tanulmányaikat az intézményben

Szabadságunk korlátai és lehetőségei

Deák téri csendesnap

► **Reformáció és szabadság mottóval tartotta őszi csendesnapját a Deák Téri Evangélikus Gimnázium diáksága október 28-án, az őszi szünet előtti utolsó iskolai tanítási napon. A témaválasztást a reformáció emléknapijának közelsége, illetve az a tény szabta meg, hogy a 2017-re való felkészülés jegyében az idei évnek ugyanez a témája. Az egymással párhuzamosan, két helyszínen zajló előadásokat csoportos beszélgetések követték, majd pedig közös istentisztelet zárta a napot.**

Zsugyel-Klenovics Katalin banki lelkészről Figyelj rám, Fiam! címmel tartott előadásában a fiatalabb, 5–9. osztályos tanulókat szólította meg, és az életükben különösen aktuális

FOTÓ: JORSITS ATILIA

engedelmesség-engedetlenség, alkalmazkodás-lázadás kérdését járta körül.

Szabadságunk nem a korlátok hiányával, a kötöttség- és kötelességmentes élettel egyenlő, hanem azzal, hogy választhatunk: akarjuk-e, jó-e átlépni ezeket az életünk minden területén – a sportban, játékban, otthon és iskolában – egyaránt megélő, nem megkeserítő, hanem védő, rendet és eligazodást segítő korlátokat, vagy sem – állapította meg.

Az olyan, kimondottan káros, önmagunk által kialakított gátak kérdéséről is szó volt, mint a kishitűség, az alacsony önértékelés, továbbá azok a velünk született fizikai-szellemi korlátaink és gyöngeségeink, amelyek hozzánk tartoznak. Akkor vagyunk szabadok – hangzott el –, ha ezekkel együtt tudjuk elfogadni magunkat olyannak, amilyenek vagyunk. Az

szabadságdialogusaként bemutató előadás a szolgáló és a kereszten szabad választásából szenvedő Szeretetre irányította a figyelő diáktekinteteket.

Az előadásokon elhangzottakat huszonnégy különböző helyszínen huszonnégy kisebb – tizenkét-tizenhat fős – csoportban mélyítették el és fűzték tovább a fiatalok. Beszélgetéseik eredményének egy-egy mondatos összefoglalását az egyes csoportokat képviselő tanulók a csendesnapot záró istentiszteleten a diákság egészével is megosztották. Az őszi és oldott hangulatú beszélgetések vezetésében felkészült lelkészek, teológushallgatók, egyházunk gyermek- és ifjúsági osztályának munkatársai és a gimnázium tanárai nyújtottak segítő kezet.

■ MAGYARKUTI GYULÁNÉ TÓTH KATALIN iskolalelkész

Kitüntetés miskolci egyházi gimnáziumok igazgatóinak

► **A Keresztény Értelmiségiek Szövetsége (KÉSZ) miskolci csoportja hetedik alkalommal rendezte meg október 21-én a miskolci nemzeti eseményt. A Művészetek Házában rendezett idei ünnepség szónoka dr. Latorczai János, az Országgyűlés alelnöke volt, aki az 1956. október 23-án kirobbant forradalomról és szabadságharcról emlékezett meg, ezen belül a miskolci eseményekről is, amelyekről pontos ismeretei vannak egyetemi éveiből.**

Az ünnepi műsorban közreműködött Nemcsák Károly Jászai Mari-díjas színművész, a budapesti József Attila Színház igazgatója, a Szinavölgyi Táncműhely, valamint a Miskolci Múzsza díjas Fazekas gyermekkar.

A megemlékezés után adták át a Kartal–Veczán-díjat, amelyet két néhai miskolci lelkész, Veczán Pál evangélikus esperes és Kartal Ernő minorita szerzetes emlékére alapított a KÉSZ és az Eszmé és Értékek Alapítvány. A bronzplakettet idén nem

egy, hanem – rendhagyó módon – négy személy kapta meg, Miskolc egyházi gimnáziumainak volt, illetve jelenleg is aktív vezetője. Fellegvári Zoltán, a Kossuth Lajos Evangélikus Általános Iskola, Gimnázium és Pedagógiai Szakközépiskola, Mariscsák István, a Fráter György Katolikus Gimnázium, P. Forrai Tamás S. J., a Fényi Gyula Miskolci Jezsuita Gimnázium, illetve Ábrám Tibor, a Lévy József Református Gimnázium igazgatója.

A kitüntetettek laudációját dr. Kocziszky György, a Miskolci Egyetem Gazdaságtudományi Karának dékánja mondta. Többek között Co-

menius Orbis Pictusából idézett: „Az tudatlanság ellen való orvosság a tudomány, amelyet az Oskolában kell az elmékbe beönteni: de oly

FOTÓ: GRÖF LAJOS

A kitüntetettek (balról jobbra): Forrai Tamás, Mariscsák István, Ábrám Tibor és Fellegvári Zoltán

formában, hogy az igaz, tökéletes, világos és derék tudomány legyen. Igaz pedig az, ami erkölcsös és ezen életre hasznos. Azért pedig ne legyen valakinek oka ekképpen panaszkodnia: amit szükségképpen tudunk kellene, azt nem tudjuk, mivel azt ami szükséges meg nem kaptuk. Ezért nagyon fegyelemmel az iskolamesteredre.”

Mint mondta, „a Kartal–Veczán-díj ez évi kitüntetettjei, ahogy a zsol-táríró fogalmaz, ingyen kegyelemből átvehették az iskolamesteri feladatok ellátásához szükséges talentumokat, küldetésük volt és van, és ennek szellemében tették és teszik feladatukat”.

A két névadó portréját ábrázoló bronz emléklakettet Kriza Ákos, Miskolc polgármestere és Veczán Pálné adta át a kitüntetetteknek.

■ (G)

Alsószei lelkészlak- szentelés

► Új parókiával gazdagodott a szlovákiai Alsószei evangélikus gyülekezete. Az új épületet november 5-én ünnepi istentiszteleten szentelték fel. Igéhrdetőként *Milan Krivda*, a Szlovákiai Ágostai Hitvallású Evangélikus Egyház Nyugati Egyházkerületének, illetve *dr. Fabiny Tamás*, a Magyarországi Evangélikus Egyház Északi Egyházkerületének püspöke szolgált a kétnyelvű, szlovák–magyar alkalmon. A liturgiában a szomszédos egyházközsegek lelkészei működtek közre, a felszentelést *Boris Mišina* pozsonyi esperes és helyettese, *dr. Andrea Lukačovská* végezte. Az új parókiát megáldotta Fabiny Tamás is.

Krivda püspök a parókiának a gyülekezet életében betöltött szerepét emelte ki, míg Fabiny püspök arra hívta fel a lelkész figyelmét – s üzenete egyben a ház mindenkor lakóinak –, hogy a lelkészlak Jézus Krisztus otthona is legyen, kiemelte továbbá a hit és a nemzetiség felvállalásának fontosságát is. Mišina esperes a gyülekezetben folyó példaértékű munkáról szólt.

A gyülekezet elnöksége az elvégzett munkáért, az építkezésben nyújtott segítségért köszönetet mondott a támogatóknak, a kivitelezőknek és az ünnepség előkészítőinek.

A mátyusföldi Alsószei lutheránus gyülekezete 1784-ben alakult, templomát 1878-ban szentelték fel. Az 1947-es kitelepítésekig ezerhét-száz tagja volt. Az odaadó közösségnek iskolája, korszerű gyülekezeti háza volt. Parókiáját az ezernyolcszázad évek elején építették. A négyszáz lelkes közösség kétnyelvű, tagjainak nagy része magyar nem-

FOTO: KOVÁCS ISTVÁN

zetiségű. Nagy Olivér lelkész egyaránt szolgál szlovák és magyar hívek között.

A lelkészlakás építésének költségeit a helyi önkormányzattal történt ingatlanrendezés révén, illetve a németországi württembergi partneregyház által nyújtott támogatásból sikerült biztosítani. A munkák befejezését hitel felvétele, adományok, valamint a Magyarországi Evangélikus Egyház és a Magyar Köztársaság Közigazgatási és Igazságügyi Minisztériuma által nyújtott támogatások tették lehetővé.

Az építkezés 2010-ben kezdődött, az energiatakarékos épület műszaki átadása november 3-án volt.

► *EvÉlet-infó*

Emlékezetes reformációi ünnepség a magy

► „...építünk, építünk... önerőből, Isten dicsőségére. Bízva abban, hogy nemcsak mi fáradozunk, hanem az Úr is építi a házat. A kő- és a lelki házat egyaránt. Erős vár a mi Istenünk!” – a helyi lelkész, Székely Levente zárta e mondatokkal a *Tatrangi Evangélikus Egyházközseget* bemutató írását a Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház 1999-ben kiadott könyvnaprában. Nos, a két egyházmegyében harminckét magyar, egyben pedig négy szlovák ajkú evangélikus közösséget tömörítő (2001-ig *Romániai Zsinatpresbiteri Evangélikus-Lutheránus Egyháznak* nevezett) egyházkerület legnépesebb magyar falusi gyülekezetében azóta sem torpant meg az építkezés. Mint lapunk múlt heti számában röviden már hírül adtuk: a reformáció idei emléknapiához kapcsolódóan a kívül-belül megújult templom és a ravatalozókapolnaként is funkcionáló gyülekezeti ház(rész) felszentelése nyitott újabb fejezetet az egyházközség történetében. A teológiai konferenciával kiegészült barcasági rendezvénysorozatra két magyarországi szolgálattevőt – *D. Szebik Imre* nyugalmazott evangélikus püspököt, a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának elnökét és *dr. Tarr Kálmán* nyugalmazott református lelkészt, a Magyar Bibliatársulat Alapítvány volt főtítkárát (a Kálvin János Kiadó volt igazgatóját) – kísérelhetük el. Mellettük egy németországi meghívott, *dr. Rainer Stahl*, a Martin-Luther-Bund (Luther Márton Szövetség) főtítkára volt a tatrangi gyülekezet és a Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház közös szervezésében lezajlott reformációi ünnepségek külhoni előadója.

Bár a reformáció október 31-ével lezárult kezdetének ötszázadik évfordulóját előkészítő magyar emlékbizottságnak egyetlen határon túli tagja sincs (?), az olykor „negyedik magyar evangélikus egyházkerületként” emlegetett Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház gyülekezetei aligha lehet majd figyelmen kívül hagyni a 2017-re történő készülődés során. Nemcsak a kiépítendő protestáns „turistaútvonalak”, illetve a fellendítendő vallási turizmus okán, de már csak azért sem, mert a legrégebbi magyar evangélikus egyházközsegek némelyike történetesen hazánk jelenlegi határainak „átoldalán” található. Mint például az Erdély délkeleti szegletében, a barcasági medencében található kilenc gyülekezet, amelyek éppenséggel a felét alkotják a Brassói Egyházmegyének.

Meglehet, Európa eme lutheránus határvidékén a századoknak köszönhetően lett evangélikussá a magyar falvak lakossága, ám az igazsághoz tartozik, hogy még elebb jobbágyországba is a brassói szász patriciátus taszította a magyar királyok által letelepített hajdani határőröket. Egyes források szerint *csángóknak* 1780 után kezdték el nevezni Háromfalu (Tatrang, Zajzon, Pürkerec), illetve Négyfalu (Bácsfalu, Türkös, Csernátfalu, Hosszúfalu) magyarjait, jóllehet a 10–11. században minden valószínűség szerint eleik hozták létre e településeket, amelyeken ma már románokkal és románokkal osztoznak... Míg azonban a századok lélekszáma már Brassóban (az egykori *Kronstadtban*) is kevesebb a magyarokénál, addig az összesen „hétfaluban” nem is hét, hanem nyolc önálló evangélikus egyházközség templomában hangzik magyarul az evangélium vasárnapról vasárnapra. És nem melleleg éppen Tatrang evangélikussága volt az, amely 1886-ban kinyilvánította igényét az önálló magyar egyházmegye megalakítására, utóbb pedig csatlakozási szándékát a magyarországi evangélikus egyház szervezetéhez (erről bővebben a *szomszédos hasábo*kn).

Három falu hívei

A szervezés (és vendéglátás) zavarba ejtően szép példáját tapasztalhatták meg azok a budapesti vendégek is, akiknek gépkocsija – kolozsvári útmegszakítással – közel nyolcszáz kilométer megtétele után gördült október 29-én este a tatrangi evangélikus parókia udvarára. A mintegy hétezer lelkes község ma már ugyan

végig jó minőségű úton érhető el, ám a településen belül általában még továbbra is port vagy sarat kénytelenek verni a gépjárművek. Azonban a templom és a paplak közötti szakaszra friss aszfalt került az ünnepre időzítve – nem utolsósorban a reformáció idei emléknapijának sikeréért magánemberként is nagyvonalúan áldozó Kiss József polgármesternek köszönhetően...

Nem maradt ki a vendéglátásból a Tatranggal közvetlenül határos két másik lutheránus falu sem. Pürkercen másnap D. Szebik Imre, Zajzonban pedig Tarr Kálmán szolgált igéhrdetéssel a vasárnap délelőtti istentiszteleten.

Túlnyomó többségükben magyar ajkú evangélikusok fogadták Brassó-

FOTO: FEHER ATTILA

Adorjáni Dezső Zoltán püspök a megújult tatrangi templom szószékén

ban dr. Rainer Stahl is, aki október 30-án a Brassói Magyar Evangélikus Egyházközség templomának szószékéről hirdette Isten ígését. Míg a Luther-szövetség főtítkárának szavait a megyeszékhelyen – *Kosztai István* személyében – egy nemrégiben választott fiatal lelkész tolmácsolta, addig Pürkercen az 1932–1973 között ott szolgált édesapa (*Mátyás Béla*) nyomdokába lépett pásztor, *Má-*

tyás Lajos köszöntötte D. Szebik Imrét.

Tarr Kálmán sok-sok évvel ezelőtt már szolgált egy ízben Zajzonban, s ő a jelenlegi lelkész, *iff. Domokos Jenő* elődjével, *Rab Gyula* nyugalmazott lelképásztorral is találkozott.

Nem csupán illendőségből említjük a szívélyes házigazdának bizonyult helyi lelkészek neveit, hanem azért is, mert ők – s ez már az átgondolt szervezést dicséri – valamennyien közreműködtek a délután Tatrán-

FOTO: FEHER ATTILA

D. Szebik Imre püspök felszenteli a Fejér-házat

gon zajlott „központi ünnepség” templomi istentiszteletének liturgiájában is.

Fejér-házból a templomba

Túl a szomszédos gyülekezetekből érkezett hívek sokaságán, vélhetően a Brassói Egyházmegye minden gyülekezete képviseltette magát legalább egy-két fővel azon a helyi idő szerint délután három órakor kezdődött és hét óra után véget ért alkalmon, amely méltán kaphat többszörösen is ünnepi jelzőt a tatrangi egyházközség, illetve a Romániai

zeti ház – templommal szomszédos – telkén, ahol a helyi fúvószenekar térzenéje fogadta a verőfényes nap-sütésben érkezőket. Az adományozó özv. *Bajka Zoltánné Fejér Katalin* után *Fejér-háznak* elnevezett gyülekezeti központot a Magyarországi Evangélikus Egyház nyugalmazott elnök-püspöke, D. Szebik Imre szentelte fel, míg a fennállásának 190. évfordulóját is idén – immár teljes szépségében – ünnepelő, sorrendben harmadik tatrangi templomot *Adorjáni Dezső Zoltán*, a Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház püspöke ajánlotta Isten oltalmába. Hálaadó imádságot *Zelenák József* esperes, püspökhelyettes mondott, a Kolozsvári Református Kollégium kórusa pedig – *dr. Székely Árpád* karnagy vezényletével – hálaadást *zengett...*

A ravatalozókapolnaként is funkcionáló Fejér-ház elől vonult át harangzúgás közepette a gyülekezet Isten hajlékába, hogy színültig töltse a két karzattal is büszkélkedő, mintegy háromszázötven fő befogadására képes templomot. Itt előbb Székely Levente lelkész köszöntötte a megjelenteket, majd a változatos zenéi betétekkel színesített liturgia figyelemztetett: „Egyedül Istené a dicsőség!”

Az Úr szent vacsoráját is kiszolgáltató ünnepi istentiszteleten Adorjáni Dezső Zoltán hirdetett ígét. A püspök *Ézsaiás próféta könyvének* 3. részéből idézve, illetőleg a *Zsidókhoz írt levél* 4. fejezetének 12. igeverse alapján arra intette hallgatóit, hogy lelki házuk, hitéletük építéséről se feledkezzenek meg.

Az istentiszteletet követő köz-

FOTO: T. PINTÉR KÁROLY

Magyar evangélikus határvidéken

gyűlésen Zelenák József, Kelemen Hunor, Szilágyi Máttyás, dr. Rainer Stahl, Tarr Kálmán és – az oroshá-

konferenciára szólta, amely – a média képviselői mellett – számos „világi” érdeklődőt vonzott a paplak-

FOTÓ: FEHÉR ATTILA

zi testvérgyülekezet képviselőjében – Ördög Endre lelkész köszöntötte a közösséget.

És ezen a ponton szakítsuk meg a „protokollt”! Mert bár sem a helyi lelkész, sem a közgyűlést levezető Köpe Árpád egyházközségi felügyelő nem említett meg név szerint senkit, az ünneplő gyülekezet előtt nyilvánvalóvá lehetett, hogy – különböző pályázatokon elnyert támogatások mellett – az építkezések, beruházások legfőbb „hősei” azok az áldozatkész hívek, akik adományaikkal, avagy kétkézi munkájukkal járultak hozzá szeretett közösségük gyarapításához. S hogy mennyire élő, mennyire összetartó a mintegy ezerkétyszáz tagot számláló tatrangi gyülekezet, abból a templomi együtletet követő fogadáson szintén ízelítőt kaphattak a vendégek a falu kultúrházában, ahol több mint kétszáz főre terítettek vacsoraasztalt a szorgos asszonykezek.

Teológiai konferencia

Október 31-én, a reformáció emléknapi napjának délelőttjén Románia számos evangélikus gyülekezetében tartottak ünnepi istentiszteletet. A Brassói Egyházmegye lelkészei hét-öt délután azonban visszatértek Tatrangra. A meghívó teológiai

kal szemközt már 1901 óta álló (1995 és 2005 között vendégházzal bővített) „evangélikus kultúrotthon” tanácstermébe.

FOTÓ: FEHÉR ATTILA

Tarr Kálmán kitért a magyar nyelvű Bibliák történetére is

Zelenák József esperes nyitóáhíatá után Adorjáni Dezső Zoltán püspök vezette fel a közvetve-közvetlenül protestáns alapértékekkel foglalkozó témákat, amelyeknek az előadói az előző nap délelőttjén igehirdetőként szolgáló „külföldi” vendégek voltak.

Elsőként Tarr Kálmán szólt a bibliafordítások, illetőleg bibliai szövegrevíziók szükségességéről, külö-

nös tekintettel a magyar nyelvű Biblia történetére.

Luther Márton tanítása a világi és az egyházi kormányzás különbözőségeiről máig kedvelt témája teológiai disputáknak. Ehhez igyekezett újabb adalékkal szolgálni dr. Rainer Stahl, amikor a két birodalomról szóló tanítás szubjektív értelmezésére vállalkozott. E helyütt meg sem kíséreljük ismertetni magyar fordításban is közreadott, ám szóbeli kiegészítéseivel sem könnyen emészthető gondolatmenetét, miként D. Szezik Imre – a reformáció jelentőségéről és aktualitásáról szóló – előadásának részletezését sem teszik lehetővé a terjedelmi korlátok.

Minderről egyébiránt meggyőzően tanúskodik kiadónk Luther Márton válogatott műveit csokrokba gyűjtő sorozata, amelynek első – a reformáció ünnepére megjelent – kötetével a Magyarországi Evangé-

likus Egyház megajándékozta a Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház valamennyi gyülekezetét. A Brassói Egyházmegye lelkészei Tatrangon vehették át a gyülekezetük nevére kiállított példányt, további ajándékként pedig egy-egy kötetet D. Szezik Imre – ugyancsak a Luther Kiadó gondozásában megjelent, *Isten küldetésében* című – könyvéből.

■ T. PINTÉR KÁROLY

Bevállalták... – avagy tatrangi térerő

Fiatalok, vagányak és – egyre büszkébben – evangélikusok. Végtére is kevesen mondhatják el, hogy harmadmagukkal (felnőtt segítség nélkül) kifestettek egy egész templomot... Múlt nyáron még csak tizenhét évesek voltak, mindhárman ebben a hónapban töltik be a 19. életévüket. Mondjuk, Sándor és Olivér esetében ez nem egészen véletlen, mert a zajzoni Bíró fiúk: ikrek.

Osztálytársuk, Koszta Roli (Roland) tősgyökeres tatrangi.

A brassói szakipari technikum végzősei. Villanszerelők lesznek, de kitanulták már a legtöbb rokon szakma csínját-bínját is, hiszen nyaranta – tizennégy éves koruk óta – segédkeznek építkezések legkülönbözőbb munkálatainál. Azért a tatrangi evangélikus lelkész igencsak meglepődött, amikor a templomkulcsért kopogtattak. „Hát a mesterek?” – kérdezte Székely Levente...

Aztán, ahogyan teltek-múltak a hetek, az aggodalom végképp elszállt, az idei reformációi ünnepre halasztott templomszentelési is-

tentiszteletet követő közgyűlésen pedig Köpe Árpád felügyelő alig leplezett meghatottsággal mondta: „Ki kell hangsúlyoznom, hogy a templombelső kifestését három fiatalnak – hogy úgy mondjam, gyermeknek – köszönhetjük.” A gyülekezet elismerő morajlását azonban csak Roli hallotta, ámbár ő is kiszorult a zsúfolásig telt hajlékból, mivel a helyi rezesbanda trombitása-

FOTÓ: T. PINTÉR KÁROLY

Sándor, Roland és Olivér

ként neki is az első között kellett a „kultúr” elé iparkodnia.

– Próbáltuk úgy csinálni, hogy a gyülekezet is büszke lehessen rá, meg mi is – foglalja össze hozzáállásukat Bíró Sanyi. Aztán még hozzáteszi: – Tudtuk, hogy ez nem egészen olyan munka, mint a többi. Ez az Istennek való szolgálat is.

– Tudtátok? – kérdez vissza a lelkész, „felkészítésre” gyanakodó újságíró, hogy azután mélyen elszegye a fejét. A történet ugyanis drámai fordulattal indult. A legelső napon az oltár feletti vakolatot kaparó Olivér alól kibillant a létra, és a fiú öt métert zuhant. Mellkasával az első padsorra...

– Azonnal orvost akartunk hívni, de egyszerűen elment a térerő.

Templomban voltunk, mi mást tehetünk volna, imádkoztunk...

– Még huszonnégy órát sem tartottak bent – veszi át a szót az „áldozat”. – Az orvosok sem értették, de semmim sem sérült meg. Másnap délből kiengedtek a kórházból, és harmadnapon folytathattam a munkát. Akkortól igazán vidám hat hetet dolgoztunk végig az Isten házában.

A tatrangi evangélikus templom méretei: belsejének hossza huszonnégy méter, szélessége tizenkét méter, a torony magassága harmincnégy méter.

■ TPK

125 éves a Brassói Egyházmegye

► A címből szándékosan maradt el a *magyar és az evangélikus* jelző. Hiszen gondolna-e a kedves olvasó másra akkor, amikor lapunk hasábjain rendszeres a tudósítások az evangélikus csángó gyülekezetek háza tájáról? Így rögtön felmerül a kérdés: csak százhuszonöt év?

Bár a barcasági csángó gyülekezetek már a reformáció hajnalán, a honturusi időkben Luther követőivé lettek, mégis majd négy évszázadot kellett várniuk arra, hogy önálló egyházszervezetük legyen. Amikor a 15. században Brassó városa kölcsönt adott az uralkodónak, cserébe a csángó falvakat kapta meg. A vissza nem fizetett kölcsön évszázadokon át megerősítette a város zálogjogát és ezzel politikai és egyházi uralmát is a falvak fölött.

Ahogy a csángók nem ismerték el a jobbágy státust, úgy lelkészeik sem törődtek bele abba, hogy csak a brassói pap káptalanjai legyenek, hogy őket a város vezetése kénye-kedve szerint nevezzék ki vagy helyezzék át. Ez ellen elsőként Köpe János bácsfalusi lelkész lépett fel, aki 1817-ben még a bécsi udvarba is eljuttatta tiltakozását és kérését a helyzet javítása érdekében. (Hogy ez nem volt sikeres, azt tudjuk a következő évtizedek történeteiből, ám a periratok ismeretéhez alapos bécsi kutatásra lenne szükség. Ugyanis az a néhány dokumentum, amely a Köpe család tulajdonában megmaradt, onnan pedig az Evangélikus Országos Levéltárba került, néhol a felismerhetetlenségig penészedett és roncsolódott. Megmaradt azonban az első, 1842-ben létrehozott papi társaságnak a jegyzőkönyvanyaga [*képünkön*], amelyről az elmúlt hetekig még e sorok írójának sem volt tudomása.)

1842. január 7-én a magyar lelkészek megalapították „Az ágostai vallástételt követő barczai magyar papság társaság”-ot. Céljaikat még a Kolozsváron megjelenő Erdélyi Híradóban is nyilvánosságra hozták. Éppen ez lett a vesztük: a lelkészeket minden gyülekezéstől eltiltották.

Ezek után 1844-ben az erdélyi Guberniumhoz fordultak panasszal, de a szász egyházból való kiválást most sem érték el. Közben a vidéken végigvonult a forradalom, borzalmaival, áldozataival és politikai megtorlásaival. A lelkészek is tovább küzdöttek, és küzdelmük eredményeként a magyar lelkészeket nemcsak a szász káptalanba vették fel, hanem ketten az egyházi kormányzatban is helyet kaptak. Igaz, hogy csak tizenkét évig – az 1873-as egyházi tisztújítás során a magyar lelkészek „kibuktak”.

„Azon páratlan méltánytalanság, mely múlt évi November 7-én magyar ev. egyházainkon s ezeknek csorbulást nem szenvedhető jogain s szent érdekein szász hitsorsosink által elkövetett, nemcsak hogy még mind keserű emlékünkből él, de talán még keserítőbbé lett az által, hogy felzaklatott kedélyeink megnyugtatóására, az ejtett sérelem orvoslására részökről e hosszú idő alatt mostanig semmi békítő kísérlet sem tevődött” – írta Molnár Victor hosszúfalusi lelkész hétfalusi társainak 1874 augusztusában.

Ezzel újabb mozgalmas időszak kezdődött a gyülekezetek életében. Az év szeptemberében bejelentették a brassói szász főkonzisztóriumnak,

hogy az erdélyi egyházkerületből való kiválásuk eltökélt, és szándékukat nem kívánják megváltoztatni.

Igaz ugyan, hogy ebbéli igyekezetükben a magyar kormány nem támogatta őket, (sőt 1873-ban egyenesen elutasító választ kaptak), de a lelkesek nem adták fel. A küzdelem egészen 1887-ig tartott.

1877-ben a szász egyház is belátta, hogy a csángó gyülekezetek akaratukban tántoríthatatlanok, így a főkonzisztórium kijelentette, hogy az elszakadási vágnak nem szabják gátját.

A folyamatot azonban belső békétlenség is késleltette, míg végül a tatrangi gyülekezet adta meg a végső lökést: 1886 elején elhatározta, hogy kilép a szász egyházból, és csatlakozásra hívta a többieket is. Ennek eredményeként 1886. március 25-én megtartották a magyar konventet, amely egyházi vezetőket választott, és kérte a tiszai egyházkerület befogadó nyilatkozatát...

A Késmárkon 1886 augusztusában tartott kerületi gyűlésen az egyházkerület hivatalosan is keblére ölelte a brassói magyar egyházmegyet, így az elszakadás véglegessé válhatott.

A magyar kormány hivatalos iratára ugyan még vagy egy évig kellett várni, de végül október 18-án megérkezett a vallás- és közoktatási miniszter rendelete, amely szerint az uralkodó is jóváhagyta az egyházmegye megalakulását. Ezzel egyidejűleg a tiszai egyházkerület püspöke, Czékus István felszólította a gyülekezeteket, hogy egyházszervezetükben a magyarhoni egyház szabályai szerint rendezkedjenek be.

Építkező, de belső feszültségektől korántsem mentes évtizedek következtek a barcasági magyar gyülekezetek életében, míg a világháborúk borzalmai egyik csapást a másik után mérték rájuk. Előbb 1916-ban, a román betörés után kellett menekülniük, aztán – visszatérve – javítani, újraépíteni, hogy aztán néhány évvel később egy idegen állam fenntartása alatt találják magukat.

Az impériumváltás ismét új kihívások elé állította az evangélikus egyházakat. Bár rövid ideig napirenden volt, hogy a magyar és a szász egyház újból közös püspökséget hoz létre, a magyar gyülekezetek csak szuperintendenciát kaphattak. A brassói magyar egyházmegye ennek lett része.

Az azóta eltelt majdnem egy évszázad viharairól igen sokat lehetne és kellene írni. Ma a legaggasztóbb gond – miként egész Romániában – a magyarság lélekszámának csökkenése...

■ VERES EMESE-GYÖNGYVÉR

528 ÉVE SZÜLETETT REFORMÁTORUNK

Luther vallomása

► **1483. november 10-én született dr. Luther Márton Eislebenben, és másnap, november 11-én, Márton napján keresztelték meg. Ez évben – a reformáció megindulása után 494 évvel – saját szavainak a felidézésével gondoljunk a Szentírás professzorára.**

Luther a Szentírásról

Ifjúkoromban, az 1500-as évek elején senki sem olvasta a Szentírást, úgy-hogy mindenki előtt ismeretlen volt. A prófétákat se nem ismerték, se nem értették. Például én húszesztendős voltam már, de Bibliát még nem is láttam. Abban a hitben éltem, hogy a vasárnapi prédikációs könyvekben megírt szentírási részeket kívül nem is létezik evangélium és epistola. Egyszer aztán a könyvtárban találtam egy Bibliát...

Az erfurti egyetem könyvtárában láttam először a Szentírást. Olvasni kezdtem Sámuel könyvéből, de megszólalt a csengő, s előadásra kellett mennem. Nagy kedvem lett volna elolvasni az egész könyvet, de akkor nem volt rá alkalmam.

Amikor szerzetbe léptem, és mindent elhagytam, kétségbeesve önmagam felől, a Szentírást óhajtottam. Itt a szerzetesek egy vörös bőrbe kötött Bibliát adtak a kezembe. Hamarosan annyira otthonossá lettem benne, hogy tudtam lapról lapra, hol mi van, és ha egy mondat idéztek, azonnal tudtam az első pillanatban, hogy hol van megírva... Nem is tetszett nekem akkor semmiféle más tanulmány, mint a szentírási tudományok. Borzasztó undorral tanultam a fizikát, közben pedig égett a lelkem, hogy mikor térhetek vissza a Bibliához.

Erfurtban szorgalmasan olvastam a Szentírást. Egy-egy nagy fontosságú ige

uralkodott néha egész napon át minden gondolatom felett. Főképp a fontosabb prófétáknál vannak olyan igék – jóllehet nem értettem még őket –, melyekre még ma is emlékszem. Ilyen például Ezékielnél: „Nem gyönyörködöm a hitetlen halálában.” (33,11)

Luther a hitről

Később, természetesen, amikor azt olvastam, hogy az igaz ember hitből él (Róm 1,17), és emellett még Augustinus iratait is átnéztem, egyszerre megörvendeztem. Amikor felismerem, hogy Isten igazsága nem más, mint könyörületeség, mellyel minket igazaknak számít, ebben kaptam meg a segítséget.

„Igaz” és „Isten igazsága” – ezek az igék villámcsapásként hatottak lelkiismeretemre. Megborzadtam, amikor hallottam őket. Ha Isten igazságos, akkor büntetnie kell. De amint egyszer ebben a toronyzó-bácskában tépelődtem ezek fölött az igék fölött: „Az igaz ember hitből él” (Róm 1,17) és „Isten igazsága”, Isten kegyelméből ezt gondoltam: Ha nekünk mint igazaknak hitből kell élnünk, és ha Isten igazsága minden hívőnek üdvösségére van, akkor az nem lehet a mi érdemünk, hanem csak Isten irgalmassága. Mert Isten igazsága az az igazság, mellyel minket Krisztus által igazzá tesz, és megvált. Így ezeket az igéket megszerettem. A Szentírás értelmét ebben a toronyban tette világossá előttem a Szentlélek.

Most kezdtem megérteni, hogy ennek az igének: az evangéliumban Isten igazsága jelentetik ki, az az értelme, hogy ti. ez az igazság elfogadott (passiv) igazság, mellyel minket a kegyelmes Isten igazzá tesz a hit által, amint megíratott: „Az igaz ember hitből él.”

Ekkor úgy éreztem, mintha teljesen újjászülettem volna, s mintha tárt kapukon át magába az Édenkertbe

léptem volna be. Erre előttem az egész Szentírás más értelmet nyert.

Luther a cselekedetekről

Ahol hit van, nem maradhat rejtve, megmutatkozik, napfényre tör a jó cselekedetekben. Az ilyen ember vallást tesz mások előtt az evangéliumról, s egész életét ennek szolgálataiban tölti. Amit csak átél, avagy cselekszik, felebarátja javára fordítja, használ neki, és így követi Krisztus példáját. Ahol nem tör elő a jó cselekedet és szeretet, ott a hit nem igazi, hanem vagy kialudt, vagy a pusztaságra támaszkodó önámítás – amilyen manapság sok van közöttünk. Az ilyeneknél még nem hatolt eléggé a lélek mélyére az evangélium, s az ilyenek nem ismerik még igazán Krisztust.

Jó cselekedetekkel azonban nem lehet kiérdemelni az örök életet, kegyelmet és üdvösséget; ez következik abból, hogy a jó cselekedetek nem azonosak a lelki újjászületéssel, hanem ennek gyümölcsei. Mert nem jó cselekedeteink által leszünk Isten gyermekeivé, örököseivé, igazakká, szentekké, keresztyénekké, hanem csak amikor már mindezekké lettünk, akkor cselekszük a jót. Birtokunkban kell lennie az életnek, üdvösségnek, kegyelemnek, mielőtt cselekszük a jót. Amint a fa sem gyümölcseivel érdemli ki, hogy fa legyen, hanem amikor már fává fejlődött, akkor terem gyümölcsöt. Minket is a kegyelem igéje szül, teremt újjá és igazakká, s nem mi magunk leszünk ilyenekké a törvény vagy a jó cselekedetek által. Jó cselekedeteinkkel nem örök életet, kegyelmet és üdvösséget érdemlünk ki, hanem valami mást, ti. dicséretet, tisztességet, tetszést és más előnyöket, amint a fa is gyümölcseivel érdemli ki, hogy az emberek szeressék, ápolják, dicsérjék és becsben tartsák.

■ *Válogatta:* GARAI ANDRÁS

SIMEK VALÉRIA

Az éj fekete talpán

Az esteben a csillagok
lassan kiverődnek.
Az éj fekete talpán
fényesednek, megkopnak
a járás ritmusán.
Megroggyant fekete szárát
ágak tüskéi karcolják.
Öreg csizma az éjszaka,
az Isten minden este
a lábára húzza,
és végigjárja a föld
minden zugát.

HETI ÚTRAVALÓ

„Mindnyájunknak leplezetlenül kell odaállnunk a Krisztus ítélőszéke elé.” (2Kor 5,10a)

Szentháromság ünnepe után az utolsó előtti héten az *Útmutató* reggeli és heti igéi a végítéletre emlékeztetve bátorítják a Krisztusban hívőket: reménységgel várjuk az Úr visszajövetelét, aki a királyok Királyaként fog megjelenni dicsőségben, amikor eljön „ítélni élőket és holtakat, és uralmának nem lesz vége” (*Niceai hitvallás*). Ti is „tökéletesen reménykedjétek abban a kegyelemben, amelyet Jézus Krisztus megjelenésekor kaptok”. (1Pt 1,13; LK) „Ha elenyészik is a testem, szívem kösziklája te maradsz, ó, Isten.” (GyLK 723) Végül dicsőségbe fogadsz – ez Isten gyermekeinek reménysége, akik sóvárogva várnak „a fiúságra, testünk megváltására. Mert üdvösségünk reménységre szól.” (Róm 8,23–24) Utolsó ítéletéről tájékoztat az egyedül illetékes Bíró: „Amikor pedig az Emberfia eljön az ő dicsőségében, (...) akkor így szól... a jobb keze felől állókhöz: Jöjjetek, Atyám áldottai, örököljétek a világ kezdete óta számotokra elkészített országot.” (Mt 25,31.34) Hegyi beszéde végén Jézus így figyelmeztet: „Nem mindenki megy be a mennyek országába, aki ezt mondja nekem: Uram, Uram, hanem csak az, aki cselekszi az én mennyei Atyám akarátát.” Mint például az az okos ember, „aki kősziklára építette a házat”, és az „nem omlott össze” a viharban sem. (Mt 7,21.24.25) Ne esünk a hitehagyás, Krisztus-tagadás szándékos, halálos bűnébe, mert „féllelmetes dolog az élő Isten kezébe esni”. Hanem meghátrálás nélkül ragaszkodjunk a reménység hitvallásához, mert „az Úr megítéli az ő népét”. (Zsid 10,31.30) A terméketlen fügefa példázata arra figyelmeztet bennünket, hogy az ítélet előtti kegyelmi időben ne éljünk vissza a vincellér Jézus közbenjárásával: „Uram, hagyd meg még ebben az évben, (...) hátha terem jövőre, ha pedig nem, akkor vágd ki.” (Lk 13,8–9) Pál hálát ad a gyülekezet hitéért, és emlékeztet az Úr eljövetelére: „Isten igazságosan fog ítélni. (...) Mert amikor az Úr Jézus megjelenik a mennyből hatalmának angyalaival, hogy megdicsőüljön szentjei között, ... csodálják mindazok, akik benne hittek...” (2Thessz 1,5.7.10) Jézus halálos ítéletének indoka az istenkáromlás bűne (lásd 3Móz 24,16) volt, mert önmagát Isten Fiának vallotta. „Sőt (...) mostantól fogva meglátjátok az Emberfiát, amint a Hatalmas jobbán ül, és eljön az ég felhőin.” (Mt 26,64) János előre látta, hogy a halottak feltámadása és az utolsó ítélet a nagy fehér trónus előtt lesz – e heti igénk folytatása szerint: „...hogy mindenki megkapja, amit megérdemel...” (2Kor 5,10b) „Ha valakit nem találtak beírva az élet könyvébe, azt a tűz tavába vetették (...) ez a második halál...” (Jel 20,15.14) Luther szerint „Krisztus mindenek bírja, de csak a benne elaludt hívők jutnak el a kibeszélhetetlen dicsőségre, kegyelemre. Az istentelenek tehát éppen úgy feltámadnak, mint a hívők, csakhogy ezek életre, azok pedig ítéletre.” Ma még te is kérheted: „Ó, Jézus, ama nagy napon / Ítéletem read hagyom, / Írd élet könyvébe nevem, / Vigy teljességre, ámen.” (EÉ 502,5)

■ GARAI ANDRÁS

Parázsló ősz

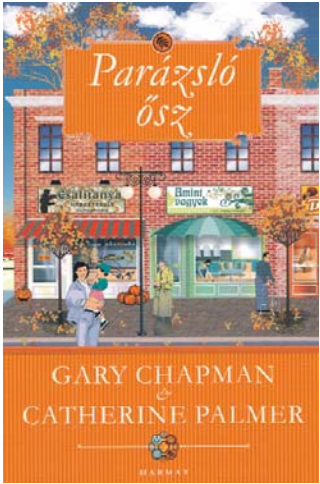
„...és boldogan éltek, míg meg nem haltak” – fejeződnek be a mesék a szerelmesek egymásra találásának és pompás menyegzőjének pillanataival.

Arról azonban már nem szólnak a fabulák, amikor a szegény legényből egyszer csak herceggé avanzsált vőlegény, pontosabban immár férj a rangjával járó kötelezettségei ellenére – és a királykisasszony legnagyobb elképedésére – a szombat délutánokat továbbra is a gyerekkori cimborái társaságában kívánja eltölteni. Vagy amikor Hamupipókének a palotába kerülve esze ágában sincs óráig tétlenül ülni újdonsült és szerinte meglehetősen unalmas témákról fecserésző rokonai körében, ráadásul az udvari etikett és a fenség rosszsallása ellenére az inasok szolgáltatókészségéből sem kér, hanem inkább saját kezűleg és a saját – a királyfiétól meglehetősen különböző – ízlése szerint kívánja elkészíteni a borsófőzeléket...

Igen: a jellem- és szokásbeli különbségekre nagyobbárrszt nem a romantikus randevúk során, hanem az együttélés alatt döbbenünk rá. (Elképzelhető persze, hogy már az esküvő előtt is tisztában voltunk közülük néhányval, akkor azonban még vonzónak és szeretnivalónak találtuk őket, míg most halálosan bosszantanak bennünket.) De jaj annak – azaz kinszenvedésként fogja megélni a

házasságot az –, aki nem hajlandó a kompromisszumokra! Az egymáshoz csiszolódás azonban nem megy egyik napról a másikra...

A *Parázsló ősz* című regényben kibontakozó történet szerint akár ötven évbe is telhet, míg igazán meg-

ismerjük a házastársunkat. Esther és Charlie jó néhány évtizede hűséges társai egymásnak, de még mindig tudnak – hol kellemes, hol kellemetlen – meglepetéseket okozni egymásnak. Idill városka minden lakója idillinek látja a házasságukat, csak ők tudják: a békesség kedvéért mikor szorítják háttérbe önmagukat, és adnak „elsőbbséget” a párjuknak, illetve kettejük kapcsolatának.

Catherine Palmer keresztyén szel-

lemiségű, egyszersmind szórakoztató stílusú – Gary Chapman *A házasság négy évszaka* című párkapcsolati tanácsadó könyvét feldolgozó – regénysorozatának rajongói bizonyára kíváncsian olvassák majd, hogyan alakul a *Tavaszi történetből* és a *Nyári szellőből* megismert, sőt megszeretett szereplők élete. E sorok írójához hasonlóan izgatottan kísérik figyelemmel Patsy, a teltkarcsú fodrázsnő és Pete, a mackós horgász-bolt-tulajdonos fokozatosan elmélyülő szerelmét, talán némi ijdésselleg nyugtázzák annak magyarázatát, mitől olyan furcsa figura Cody, aki épp csak néhány hónapja bukkant fel a közösség életében, és aggódva szemlélük, milyen viharfelhők gyülekeznek a jövőre vonatkozóan meglehetősen eltérő elképzelésekkel bíró Ashley és Brad házassága felett.

De hogy a fiatalok átvészelik-e – és ha igen, hogyan – az előttük álló váltságos hónapokat, arra majd csak a *Télre tavasz* adja meg a választ...

■ – VITÁLIS –

Gary Chapman – Catherine Palmer: *Parázsló ősz. Harmat Kiadó, Budapest, 2011. Ára 2900 forint. A könyv a Luther Kiadó könyvesboltjában (1085 Budapest, Üllői út 24.) és a Huszár Gál papír- és könyvesboltban (1054 Budapest, Deák tér 4.) is kapható.*

PALACKPOSTA

Hálaadás

Roskadásig terített asztal, illatos pulykasült, édes áfonyaszósz. Édesgyökérpuding pillecukorral, gőzölgő almabor. Erre készül minden gyerek az óceánon túl, hiszen november 24-én lesz számukra az év egyik legnagyobb eseménye: a hálaadás ünnepe (angolul: *thanksgiving*). Sok helyütt még a karácsonyfát is feldíszítik, és az egész lakást ünnepi díszbe öltöztetik, hiszen ez a nap egyúttal a karácsonyi időszak kezdetét is jelenti.

Hálaadás ünnepét először a 17. században ünnepelték meg azok, akik a *Mayflower* hajón átvágtak az óceánon, hogy új hazára találjanak Észak-Amerikában. Pusztaság, kőkemény föld, őslakos indiánok fogadták őket. Nehéz volt az első év. A kemény munkát és az új életkörülményeket csupán ötvenketten élték túl, pedig több mint négyszázan érkeztek.

Az első év végén a föld nem várt módon bőséges termést adott, és a hagyomány szerint az életben maradt ötvenkét plymouth-i telepes nagy ünnepséget rendezett ennek örömére. Ezek a telepesek angol keresztények voltak. Elővették az óhazából magukkal hozott Bibliájukat, énekeskönyveiket, és köszönetet mondtak azért, hogy Isten csodát tett: a száraz, köves föld ellenére ennyi termést adott nekik.

2006 őszét az Egyesült Államokban töltöttem. Kicsit egyedül éreztem magam, ahogy hálaadás ünnepe közeledett, hiszen ilyenkor mindenki hazamegy a családjához, az enyém viszont nyolcezer kilométerre volt tőlem. Nem akartam egyedül maradni egy üres iskolaépületben, így amikor a kinti gyülekezetem erre a hétvégére szervezte meg, hogy New Orleans-ba utazzunk, rögtön jelentkeztem.

Pedig nem nyaralni mentünk. Egy évvel korábban söpört végig a városon a Katrina hurrikán. Kihalt utcák, kitört fák, beszakadt épületek, fán fennakadt ruhák mutatták, milyen magasan állt a víz. Az emberek hallgatagon mentek vissza házaikba még egy évvel a hur-

rikán pusztítása után is. Elkeserítő volt, amit láttunk.

Váratlanul ért hálaadás estéje. Az egész napos téglatisztítás után piszkosan, fáradtan igyekeztünk vissza a szállásunkra, ahol – úgy tudtuk – csak a hálózsákjaink és a szendvicseink vártak ránk. De ahogy közeledtünk, megéreztek a frissen készített ételek illatát. Odabent terített asztalok fogadtak bennünket, egy másik szobából pedig hegedű, gitár és dob hangja szűrődött ki. Gyors mosakodás után mi is asztalhoz ültünk, és elérkezett az a pillanat, amelyet soha nem fogok elfelejteni.

Az emberek megfogták egymás kezét. Csend lett. Majd a hosszú csend után halkan megszólaltak. Egyenként adtak hálát Istennek, hogy életben maradtak, hogy együtt lehetnek a szeretteikkel, hogy újjáépülnek a házaik, és a gyerekeik újból tanulhatnak, mert van villany az iskolában...

Hálaadás ünnepe minket is emlékeztessen arra, hogy amikor asztalhoz ülünk azokkal, akiket szeretünk, mondjunk köszönetet mindazért, amit Istentől kaptunk. Legyen az vasárnapi ebéd, hamburger a barátokkal, süti a nagyinál vagy szeretetvendégség a gyülekezetben – étkezés előtti imánk legyen hálaadás!

Ízleld és lásd, hogy jó az Úr! Boldog hálaadást!

■ SZÜCS MÁRIA

Névjegy: Szűcs Mária
Békéscsabáról származom. 2001-ben kezdtem meg tanulmányaimat az Evangélikus Hittudományi Egyetem hittanár szakán, majd 2009-ben jelentkeztem a teológus-lelkész szakra. 2005–2007-ben a chicagói evangélikus teológián tanultam. Hatodévetem a maglódi gyülekezetben töltöm.

OSZTOZÓ

Zene, film, advent

Sokunk kedvence, a *Csik* zenekar megannyi koncertje – többek között a júliusi Csillagpont református ifjúsági találkozón tartott fellépése – mellett a stúdiót is rendszeresen látogatta. Így ősz végére megjelent *Csik János* bandájának legújabb albuma, a *Lélekképek*. A lemez leginkább abban hasonlít a korábbi Csík-korongokhoz, hogy semmi máshoz nem hasonlít. A „*Holdfény*” *szonáta* cimbalmos átiratával indítanak, felbukkan pár percre *Juhász Gyula*, majd *Hobo* és *Kiss Tibi* a *Quimby*ből, hogy aztán igazi örömmzenélésben csúcsosodjon ki a zenefolyam. Ahogy a zenekar Facebook-oldalán olvassuk: „Ez a népi muzsika és a klasszikus zene ügyes és arányos kevercse, amiből kihallatszik az egymást végtelen tisztelő művészek együtt zenélésének első megilletődése utáni önfeledt öröme. Örömezene egymásnak. Nekik. Nektek.”

Te elhitted, hogy igazán jó filmek csak Hollywoodban készülnek? Amerikai filmek mellett te is legfeljebb csak nyugat-európai mozikra szoktál jegyet venni? Épp itt az ideje, hogy egy lengyel filmre ülj be! November 24-étől vetítik a magyar mozik a *Minden, mit szerettem* (*Wszystko, co ko-*

cham) című alkotást. Négy barát történetébe kapcsolódhatunk be éppen akkor, amikor sztrájkhullám söpör végig az országon. *Janek* és *Staszek*, egy haditengerész fiai, *Kazik*, az örök lázadó, valamint a dúsgazdag *Diabel* úgy döntenek, hogy punkzenekart alakítanak. A filmben összecsapnak az érzelmek, a különböző tár-

só hétvégéjén (25-én, 26-án vagy 27-én délelőtt tíz és este hat óra között) érdemes lehet ellátogatnod a Nép rajzi Múzeumba is. Az ország házával áteltenben található múzeumban rendezik meg a Magyar Virágkötők, Virágkereskedők Szakmai Egyesületének hagyományos, advent előtti kiállítását, bemutatóját

sadalmi osztályok tagjai, ezért magánéletükben is válság válságot követ. A 2009-ben készült alkotást tavaly a Sundance filmfesztivál nagydíjára jelölték.

Ha pedig szívesen tekintelnél előre néhány héttel, és már most az adventi időszakra készülsz, jegyezd fel a nap-táradba, hogy november utol-

és vásárát. A mesterek és tanítványok kompozíciói révén megismerkedhettek az aktuális karácsonyi díszítési trendekkel, tanácsokat kaphattok az ünnepi lakásdíszek elkészítéséhez, vagy akár a helyszínen is megalkothatjátok őket kékfestőből, csuhéból, vesszőből, papírból.

■ JENŐ

Az oldalt szerkesztette: VITÁLIS JUDIT

Dobd el a búzrudat!

► **Négy évtizeddel ezelőtt az Egyesült Államokban Massachusetts állam kormányzója arra kérte a polgárokat, hogy egy napig ne dohányozzanak, és a pénzből, amelyet aznap dohányárura költöttek volna, egy helyi középiskolát támogassanak. 1976-ban – amikor az Amerikai Rákellenes Társaság is felkarolta a kezdeményezést – már egymillió embert sikerült rávenniük, hogy egyetlen napot bírjanak ki cigarettázás nélkül. Egy évvel később minden állam csatlakozott a mozgalomhoz, amely ekkor kapta az egységes *Smokeout Day* elnevezést. Nem sokkal később az Egészségügyi Világszervezet (WHO) november harmadik csütörtökét nemzetközi szinten is füstmentes nappá nyilvánította. (1986-ban ugyancsak a WHO nevezte ki dohánymentes világnappá május 31-ét, a nikotinfüggőség hatására bekövetkező halálozások magas számának – évente világszerte több mint ötmillió, hazánkban közel harmincezer emberről van szó – visszaszorítása érdekében.) A füstmentes nap apropójából – idén november 17-ére esik – *Frivaldszkyné Jung Csilla* pszichológussal beszélgettünk.**

– Mint valószínűleg jó néhányan a saját példájukból is tudják, sokan serdülőkorban, a kamaszkori lázadás, a szü-lőktől való függetlenedés, a határok feszegetésének idején próbálják ki a cigarettát, szinte minden esetben a kortársak nyomására. Egy nyolc évvel ezelőtt elvégzett nemzetközi felmérés magyarországi eredményei szerint a 13–16 éves korosztályhoz tartozók harminchárom százaléka dohányzik kisebb-nagyobb rendszerességgel.

– *Mitől függ, hogy valaki dohányos emberré válik-e, vagy sem?*

– Különbőféle pszichés és szociális tényezőkről beszélhetünk. Akinek nincsenek megfelelő eszközei a szorongás oldására, azzal könnyebben előfordulhat, hogy a feszült helyzetekre a cigarettát tekinti megoldásnak. Van, akinek a temperamentumából fakad, hogy keresi a kockázatot, veszélyt rejtő helyzeteket és tevékenységeket, vagy a személyiségjegyei között dominánsabb a függőségre való hajlandóság. Az úgynevezett impulzuskontroll-zavarokkal küzdők közül is sokan a cigaretta segítségével próbálják kordában tartani az indulataikat.

A környezeti hatás – elsősorban a családi minta – ugyancsak meghatározó: nem mindegy, hogy a dohányzást káros szenvedélyként, deviáns viselkedésként vagy épp ellenkezőleg, az élet „természetes” velejárójaként jelenítik-e meg a fiatal előtt. A szülő(k) szenvedélybetegsége mindkét irányba hathat: a kamasz azonosulhat a látottakkal – de úgy is reagálhat, hogy soha nem akarja, mondjuk, alkohollal megoldani a problémákat!

– *Szedülés, émeltygés, köhögési roham – ha a dohányzás először kifejezetten rossz közérzetet eredményez, akkor miért vesz valaki újra cigaret-tát a kezébe?*

– A társak elismerése sajnos igen gyakran felülírja az első slukkal járó kellemetlen fiziológiai érzetet. Ráadásul az emberi szervezet reakciója sem egyértelműen negatív. A nikotin ugyanis – közvetett módon, különféle áttételes folyamatok révén – elősegíti a koncentrációt, az összpontosítást, majd pedig segít az ella-

zulásban, a lenyugvásban is. Növeli a természetes örömfokozók elválasztását, ezért han-

gulatjavító hatása is van. Ezek azonban csak rövid távú előnyök; hosszú távon a káros hatások az erősebbek!

– *Van, aki kilencven évig is elél úgy, hogy világeletemben dohányzott, míg más soha nem szív el egy szállal sem, mégis tüdőrák viszi el...*

– Aki ezzel érvel, az nem veszi figyelembe, hogy minden emberi testnek más és más a sérülékenysége! Nem tudhatjuk előre, hogy a szerveink mennyire erősek vagy éppen gyengék, mennyire működnek megfelelően, hogyan reagálnak a különféle hatásokra. Ha érzékenyebbek, a káros hatásokkal szemben kevésbé ellenállóak, hamar súlyos szövdmények léphetnek fel. A dohányzás – hogy csak a leg-súlyosabb kórokat említsük – gyomorfekélyt, érlemeszese-dést, tüdőrákot, végső soron halált okozhat! Természetesen a hosszan tartó, krónikus passzív dohányzás által belé-legzett anyagok is jelentős egészségkárosodást idézhetnek elő.

– *De a hétvégi buliban rágyújtani mégsem ugyanaz, mint napi két dobozzal szívni...*

– A hétvégi dohányosok némileg kordában tartják egészségkárosító magatartásukat, de ritkán látni olyat, aki pár éves utánkövetés végén már ne lenne aktív, napi dohán-nyos. A dohányzás ugyan-olyan szenvedélybetegség, mint az alkoholizmus vagy a kábítószer-függőség. Nem szabad alábecsülni: a nikotin okozta addikció erősségét a szakemberek a kokainéhoz hasonlítják! A nikotin is képes arra, hogy beavatkozzon az agyi ingerületátvivő folyama-tokba. Mesterségesen idéz elő

nyugalmat, szorongáscsökke-nést az opioid – örömrészete-kért felelős – anyagok növelé-se által, mire a szervezet elhi-szi, hogy van ezekből elég, és kezd kicsit kevesebbét előállí-tani belőlük, ezért hosszú tá-von a nikotin nélkül stresszes, feszült, lehangoltabb lesz az illető.

– *Sikerülhet akár máról holnapra letenni a cigarettát?*

– A dohányosok általában abban a hitben élnek, hogy ők a lovasok, és a cigaretta csak a ló, de a valóságban ez pont fordítva van... Tudni kell: szin-te száz százalékbán kudarcra végződnek azok a próbálkozá-sok, amikor a várható nehé-zségek számbavétele nélkül tes-zi le valaki a cigarettát. A le-szokás ugyanis a legtöbbször egy nagyon jól megtervezett folyamat eredménye. Mini-mum hat hónap szükséges hozzá; ennél gyorsabban fel-számolni a függőséget – pusztán a nikotin természete miatt is – majdhogynem irreális-nak tűnik.

Aki le akar szokni a dohány-zásról, annak egy sor dolgot végig kell gondolnia. Ki kell ta-lálnia például, hogy miként fogja elkerülni a kísértésre buzdító helyzeteket – például a barátok invitálását a szoká-sos cigarettaszünetre –, ho-gyan fog megmaradni a dön-tése mellett akkor is, amikor mások próbára teszik az elha-tározását, és provokációkép-pen előtte gyújtanak rá. Elő-fordulhat, hogy ha nem tudja megnyerni magának a kör-nyezetét, akkor a siker érdeké-ben átmenetileg – amíg meg nem erősödik a személyisége – távolságot kell tartania bizo-nyos emberektől és helyze-tektől.

Fel kell készülnie arra is, hogy a nikotin megvonásával lelassul a szervezet anyagcse-réje, ezért ha nem akar fel-szedni néhány kilót, akkor el kell kezdenie sportolni. De a rendszeres testmozgást nem elsősorban a testsúly gyarapo-dásának elkerülése érdekében kell beépítenie az életébe! A szervezet a sportolás hatásá-ra elkezd majd újra több en-dorfin termelni, az illető így fogja nikotin-utánpótlás nél-kül is egyre jobban érezni ma-gát a bőrében.

Legalább másfél év füst-mentesség kell ahhoz, hogy azt mondhassa valaki: jó esé-lye van arra, hogy többé nem vásszól magának dohányter-méket.

Lehet, hogy elsőre nem si-kerül letenni a cigarettát. A visszaesések elkeseríthetnek, de érdemes arra gondolni, hogy paradox módon minél többször próbál meg valaki le-szokni, annál nagyobb a való-színűsége annak, hogy a ko-rábbi, kudarcba fulladt kísér-letek után legközelebb siker koronázza az erőfeszítéseit!

■ V. J.

A dohányzásról bővebb infor-mációkat találhattok a Orszá-gos Egészségfejlesztési Intézet oldalain:

- www.cikicigi.hu
- www.leteszemacigit.hu

Felügyelők országos konferenciája

► Folytatás az 1. oldalról

Az államtitkár egy angol szójátékot hívott segítségül mondanivalója alátámasztásául: azokban a protestáns hagyományokkal bíró országokban, amelyekben a bibliolvasásnak és -értelmezésnek hagyománya van, vagyis jellemző a *protestant word ethic* (*protestáns szó etika*), ez a pozitív *munkakultúrán* – *work ethic* – is meglátszik. Ennek alapján nem véletlen, hogy az Európai Unió bajba jutott déli országait az északi államok támogatják.

Az előadó felvázolta azt a három lehetőséget is, amelyek közül a döntési helyzetben levő vezetők és szakemberek a jelen körülmények közül választhatnak. A három közül a legjárhatóbb az az út, hogy az adósságválságba jutott országoknak nyújtott segítség mindig épp annyi, amennyi pénzügyileg még elég, és amennyi a segítséget nyújtó országok polgárai számára politikailag még elviselhető.

Az államtitkár előadásának harmadik részében szólt a jelenlegi magyar kormány gazdaságpolitikájáról. A kormányzati álláspont szerint azok az országok eredményesek a válságban, amelyek a változásokra képesek gyorsan és proaktív módon válaszolni. Ebből kiindulva a magyar gazdaságpolitika célrendszerében a stabilitás és a versenyképesség egyidejű megvalósítása szerepel.

Válság a környezetben

A gazdasági nehézségek mellett a ma emberének *globálisan* a környezetpusztítással és a természeti katasztrófákkal kell szembenéznie. *Gadó György Pál* környezetvédelmi szakember képekkel gazdagon illusztrált előadásában három alapvető jelre hívta fel a figyelmet, amely a környezetben megfigyelhető válságra utal. A mindenki által érzékelhető ég-

többek között a 2005-ben hatályba lépett kiotói egyezményt, amely az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) éghajlat-változási keretegyezményének kiegészítő jegyzőkönyve. A jegyzőkönyvben a fejlett országok vállalták, hogy a 2008–2012-es időszakra átlagosan 5,2%-kal csökkentik az üvegházhatású gázok kibocsátását az 1990-es báziséhoz képest. Ez sajnos még mindig nem valósult meg.

Gadó György Pál felhívta a figyelmet arra a döbbenetes statisztikai adatra is, hogy a naponta kipusztuló fajok száma mintegy ötvenre tehető. Ez nemcsak számarányában jelentős veszteség, de sok esetben nem is tudjuk, hogy ezáltal a biológiai lánc hol sérül, és hogy ez milyen következményekkel jár.

A harmadik témakörként említette az úgynevezett ökológiai lábnyom-számítást. Ennek a modellnek a segítségével ki lehet számítani például egy ember, egy város, egy ország megélhetéséhez szükséges területet. A lábnyom méretét több tényező befolyásolja: kiszámításához figyelembe veszik például a hús-, gabona-, fa- és papírfelhasználás vagy a tengeri állatok fogyasztásának mértékét, a lakások nagyságát, illetve hogy mekkora erdőterületet kell ültetni a kibocsátott szén-dioxid megkötéséhez. Globálisan az emberiség ökológiai lábnyoma 1,3-szer nagyobb a rendelkezésre álló összestevők mennyiségénél. Ez azt jelenti, hogy hamarosan fel fogjuk élni a tartalékainkat – emlékeztetett Gadó György Pál. Előadása végén felhívta a figyelmet a keresztények felelősségére a teremtett világ védelmével kapcsolatban.

Válság a keresztény társadalomban

Egy szociológus számára a válság mindig változással, megújulással

elején a hagyományos, intézményes, egyszerre hitvédő és egyszerre fogyasztó kultúrvallásosság válságáról beszélt. Kiemelte, hogy az elmúlt évtizedek meghatározó társadalomtudományi elméletei a társadalom fejlődésével kapcsolatban két folyamatra összpontosítanak – a racionalitás egyre erősebb érvényesülésére és a funkcionális differenciálódásra.

Kamarás István

Ez utóbbi azt jelenti, hogy a különböző érdeklődésű, háttérű embercsoportok létrehozásá maguk szubkultúráját, ezáltal a társadalom egyre inkább feldarabolódik. Mivel a vallás alapú társadalmakban a vallás jelenti és jelentette a kultúra összetartó erejét, az elvilágiasodás következtében épp ez az erő gyengülhet meg.

Egy lelkésznek, presbiternek, de még egy átlagos keresztény hívőnek is meg kell tanulnia a körülötte élők „nyelvét”, különben nem tudja hatékonyan hirdetni az evangéliumot. Kamarás István előadásában a (köz)érthetőség mellett az egyházaknak a kívülállók iránti nyitottságában és a Krisztus-követés gyakorlati alkalmazásában – például cigány-, hajléktalan-, drogos-, alkoholbeteg- stb. missziók működtetésében – látta a válságból való kilábalás lehetőségét.

Válságtünetek a lutheri teológia tükrében

Ittész János nyugalmazott evangélikus püspök szombat délutáni előadásában minden válság alapját a lutheri teológia fényében kereste. Reformátorunk *Kis kátéjára* utalva felhívta a figyelmet: Luther a *Tízparancsot* magyarázatában a *Ne legyen más istened!* parancsot helyezi mindenek elé. Azért – mondta a püspök –, mert minden azon dől el, van-e más istenünk a Teremtőn kívül.

Kitől vagy mitől várjuk a biztonságot, a segítséget? Nincs-e válságban az istenképünk? – folytatta provokáló kérdéssorát Ittész János, majd hozzátette: a kereszténység nem egy a vallások között. A válság oka, hogy azzá tettük, és ennek a folyamatnak mi is a részesei vagyunk. Emellett felhívta a figyelmet az áldozatkészség hiányára, hangsúlyozta a következő

generációk iránti felelősséget, illetve emlékeztetett, hogy a közélet területén még mindig válság érezhető az ügynökkérdést és az igazságtételt illetően.

Válság a gyászban

A konferencia témáját körbejárva a legszemélyesebb és senki által meg nem kerülhető aspektus, a halállal való szembenézés adta a vasárnapi záró istentisztelet alapját. *Gáncs Péter* elnök-püspök Jn 11,32 alapján tartott prédikációjában emlékeztetett: ezt a témát senki sem kerülheti ki, mert előbb vagy utóbb mindenkinek szembe kell néznie szeretteinek, mi több, saját magának a halálával is.

Bár vannak foglalkozások, amelyekben szinte mindennaposak a végső búcsúk, lehet-e együtt élni a halállal? – tette fel a kérdést a püspök. „Szerintem nem lehet megszokni” – adta is meg a választ. Jézus sem törődött bele a halál tényébe, ezért támasztotta fel Jairus lányát, a naini ifjút vagy Lázárt. Jézus szembefordult a halállal, és a kereszt segítségével a válságot számunkra is váltsággá tette – emlékeztetett Gáncs Péter.

A szombat délutáni programok között fórumbeszélgetésre is sor került. Ennek keretében Pröhle Gergely országos felügyelő mellett a három egyházkerület egy-egy képviselője – Gáncs Péter déli kerületi püspök, *Benczúr László* északi és *Szabó György* nyugati (dunántúli) kerületi felügyelő – várta a gyülekezetek világi vezetőinek kérdéseit.

A jövőre esedékes általános tisztújítással kapcsolatban felmerültek többek között az egyház legmagasabb szintű grémiumainak (zsinat, országos presbitérium) munkáját illető kérdések vagy a zsinat által elvetett azon javaslat, amely a tisztségviselő-jelöltek átvilágítását tette volna kötelezővé. De szóba került például ezen testületek karcsúsításának szükségessége is.

Felháborodást váltott ki a hallgatóságból az a gyakorlat is, hogy a zsinati küldöttek fegyelmetlensége sokszor az ülések törvényes szavazatképességét veszélyezteti. Némely zsinati atyák ugyanis az ülészak végét meg sem várva távoznak, így a grémium gyakran szavazatképtelenné válik.

A révfülöpi konferencia résztvevői nemtetszésüknek adtak hangot akkor is, amikor megtudták: az egy évvel ezelőtti találkozáson kiadott állásfoglalással a zsinat érdemben nem foglalkozott, a 2012. évi általános tisztújítással kapcsolatban pedig még mindig vannak bizonytalan pontok. Ezért a résztvevők tavalyi állásfoglalásuk kiegészített változatát kívánják az illetékesekhez eljuttatni.

■ BODA ZSUZSA

HIRDETÉS

Jelentkezés gyülekezeti-munkatárs-képző tanfolyamra

Országos egyházunk felajánlja segítségét, hogy a lelkészek válóláról a szolgálat egy részének terhére levegye, és munkájukat megkönnyítse. Új korszakban új kihívások jelentkeznek. Ebben nyújthatnak támogatást a gyülekezeti munkatársak, akiknek a szolgálatba állítására tanfolyamunk lehetőséget kíván nyújtani. Eddigi kurzusainkon közel hetven gyülekezetből már százkilencvenen vettek részt.

A gyülekezeti munkatárs önkéntes munkába állításával intenzívebb hitélet szervezésére nyílat lehetőség. Három típusú segítséget nyerhet a lelkész által kiválasztott személyben, akit erre kiképezünk.

a) Családlátogatás, személyes kapcsolattartás, alkalmakra hívogatás.

b) Idős egyháztagok alkalmi vagy rendszeres látogatása, életvitelükben való segítése.

c) Lelkigondozói munkára való megbízás konkrét esetekben.

Ezért bizalommal kérem Lelkész testvéreimet, keressék és szólítsák meg azt a testvér/ testvéreket, akit/akiket a gyülekezeti munkatársi szolgálatra alkalmasnak tartanak, és biztassák, hogy jelentkezzenek a tanfolyamra. Természetesen bármilyen jellegű szolgálat kizárólag a gyülekezet lelkészének irányítása alatt végezhető.

A gyülekezeti munkatársnak a tanfolyam befejezése után bizonyítványt adunk a felkészítés elvégzéséről, de egyidejűleg informáljuk arról is, hogy milyen területen tanácsoljuk munkába állását.

A képzés három hétvégét jelent, egyet-egyet decemberben, februárban, illetve márciusban. Egy-egy alkalom péntek délutántól vasárnap délutánig tart. Az oktatás helyszíne Piliscsában a Béthel Evangélikus Missziói Otthon (2081 Piliscsaba, Széchenyi u. 8–12.), amely vonaton is jól megközelíthető.

Jelentkezését november 20-ig kérjük a Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Irodájának címére (1085 Budapest, Üllői út 24.).

A jelentkezőtől rövid önéletrajzot és lelkészi ajánlást kérünk. Az első tanfolyami alkalmat december 9–11. között tartjuk. A tanfolyamon való részvétel költségmentes.

Bölcs tervezést kíván, és szeretettel köszönti:

*D. Szabik Imre
nyugalmazott püspök,
tanfolyamvezető*

HIRDETÉS

Nyugati (dunántúli) kerületi közgyűlés

Tisztelettel és szeretettel hívjuk a Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület Közgyűlésének szavazati és tanácskozási joggal rendelkező tagjait az egyházkerületi székház tanácstermében (9021 Győr, Bajcsy-Zs. út 26.) november 12-én, szombaton 10 órakor kezdődő gyűlésre.

Záró úrvacsorai istentisztelet

hajlatváltozásra, növény- és állatfajok kihalására, illetve arra, hogy az emberiség úgynevezett *ökológiai lábnyoma* nagyobb a kelleténél.

Az elsővel kapcsolatosan idézte

kapcsolódik össze – kezdte A *„keresztény társadalom” vége és ami utána következik egyházainkban* című előadását *Kamarás István* szociológus.

A katolikus szakember referátuma

Állásfoglalás

A felügyelők országos konferenciája az előttünk álló, 2012-ben esedékes általános tisztújítással kapcsolatban az alábbi állásfoglalást fogalmazza meg.

A rendszerváltás óta eltelt húsz, de különösen az előző tisztújítás óta eltelt néhány év tapasztalatai szerint szükségesnek látszik a jelenlegi egyházirányítási és -kormányzati modell felülvizsgálata, korszerűsítése. A felülvizsgálat során figyelemmel kell lenni egyházunk gazdasági helyzetének és lélekszámának kedvezőtlen alakulására. Fontosnak tartjuk továbbá, hogy közegyházi testületeink kompetenciája és felelősségi viszonyai a jelenle-

ginél következetesebbé és világosabbá váljanak. Iránymutató szempontként elsősorban a hatékonyság és a gazdaságosság érvényesüljön.

A változtatások legfőbb célja az egyházi munka magas minőségének biztosítása, a diszciplináris viszonyok tisztázása. Ennek a célnak a teljesülése érdekében újragondolni szükséges mind a vonatkozó törvényeinket, mind a püspökök munkáját elősegítő és biztosító végrehajtó apparátus struktúráját, méretét és hatásköreit. A feladatmegosztás és újrapozicionálás terjedjen ki az országos iroda, az országos presbitérium és a zsinat területére is.

Kérjük egyházunk felelős, döntéshozó testületeit, hogy a következő hónapok törvény-előkészítő és -alkotó tevékenysége során vegyék figyelembe a fentieket.

Erős vár a mi Istenünk!

Révfülöp, 2010. november 6.

A felügyelők 2011. évi országos konferenciájának résztvevői sajnálattal vették tudomásul, hogy az éppen egy évvel ezelőtti állásfoglalásra csak a közelmúltban reagált egyházunk vezetése, ám érdemi lépés mind ez idáig nem történt. Nyomatékosan

kérjük az égetően aktuálissá vált kérdések sürgős tisztázását. Úgy gondoljuk, hogy erre még ebben a naptári évben sort kell keríteni, hogy a tisztújítás folyamata zökkenőmentes legyen. Amennyiben szükségesé válik, akár több ülésnapot is szervezzon a zsinat, az országos presbitérium vagy más, illetékes egyházkormányzati szerv. A jövő egyházának hatékony működése a ma döntésein múlik.

Egyházunk életét és sorsát Isten kezébe ajánljuk.

Erős vár a mi Istenünk!

Révfülöp, 2011. november 6.

Istentiszteleti rend • 2011. november 13.

Szentháromság ünnepe után utolsó előtti (reménység-) vasárnap.
Liturgikus szín: zöld. Lekció: Mt 25,31–46; 2Thessz 1,3–10.
Alapige: Ézs 61,10–11. Énekek: 502., 526.

I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Balicza Iván; de. 10. (német) Johannes Erlbruch; de. 11. (úrv.) dr. Fabiny Tamás; du. 6. Bence Imre; II., Hűvösvölgyi út 193., Fébé de. 10. Veperdi Zoltán; II., Modori u. 6. de. 3/4 11. Sztójánovics András; Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9. de. fél 10. (úrv.) Fodor Viktor; Csillaghegy–Békásmegyér, III., Mező u. 12. de. 10. Vári Krisztina; Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér de. 10. Hokker Zsolt; Újpest, IV., Lebstick M. u. 36–38. de. 10. (szuplikáció) Szlaukó Orsolya; Káposztásmegyér, IV. Tóth Aladár út 2–4. de. 9. (szuplikáció) Szlaukó Orsolya; V., Deák tér 4. de. 9. (úrv.) Gerőfiné dr. Brebovsky Éva; de. 11. (úrv.) Smidélusz Gábor; du. 6. (asztali beszélgetések) dr. Finta Gergely; VII., Városligeti fasor 17. de. háromnegyed 10. (angol nyelvű) Aradi György; de. 11. (úrv.) Aradi György; VIII., Üllői út 24. de. 11. Szabó Bertalan; VIII., Rákóczi út 57/a de. 10. (szlovák, kétnyelvű, családi) Gulácsiné Fabulya Hilda; VIII., Karácsony S. u. 31–33. de. 9. (úrv.) Szabó Bertalan; IX., Haller u. 19–21., I. emelet de. 11. (úrv.) Koczor Tamás; du. 6. (vespera) Bolba Márta, liturgus: Muntag Lőrinc; Kőbánya, X., Kápolna u. 14. de. 10. Benkőczy Péter; Kelenföld, XI., Bocskai út 10. de. 8. (úrv.) Kovács Viktor; de. fél 11. (úrv.) Rezessy Miklós; du. 6. (vespera) Missura Tibor; XI., Németvölgyi út 138. de. 9. Missura Tibor; Egyetemi és főiskolai gyülekezet, XI. Magyar tudósok krt. 3. du. 6. (dzsesszistentisztelet) Gáncs Tamás és Sárík Péter; Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24. de. 9. (úrv.) dr. Fabiny Tamás; Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17. de. 10. (úrv., szuplikáció) Molnár Lilla; XIII., Kassák Lajos u. 22. de. 10. Grendorf Péter; Zugló, XIV., Lócsi út 32. de. 11. (úrv.) Gazsóné Verasztó Teodóra; XIV. Gyarmat u. 14. de. fél 10. (úrv.) Gazsóné Verasztó Teodóra; Pestújhely, XV., Templom tér de. 10. (úrv.) Szabó B. András; Rákospalota, XV., Juhos u. 28. (kistemplom) de. 10. Ponicsán Erzsébet; Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11. de. 10. Fekete Gy. Viktor; Cinkota, XVI., Batthyány I. u. de. fél 11. Vető István; Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24. de. 9. Vető István; Rákoshegy, XVII., Tessedik tér de. 9. Kovács Áron; Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111. de. 10. Kovács Áron; Rákoscaba, XVII., Péceli út 146. de. 9. Nagyné Szeker Éva; Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u. de. 11. Nagyné Szeker Éva; Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3. de. 10. (szuplikáció) Sterczér Rita; Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom) de. 8. (szuplikáció) Sterczér Rita; Kispeszt, XIX., Templom tér 1. de. 10. Széll Bulcsú; XIX., Hungária út 37. de. 8. Széll Bulcsú; Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89. de. 10. (családi) Győri János Sámuel; Csepel, XXI., Deák tér de. fél 11. Zólyomi Mátyás; Budafok, XXII., Játék u. 16. de. 10. (családi nap) dr. Solymár Mónika; Budaörs, Szabadság út 75. de. 10. Endreffy Géza; Pilisvörösvár (református templom) du. 2.; Budakeszi, Fő út 155. (gyülekezeti terem) de. fél 10. (családi) dr. Lacknerné Puskás Sára.

Összeállította: BODA ZSUZSA

Hibaigazítás • A szombathelyi, illetve a nyíregyházi gyülekezet jubileumáról szóló, lapunk múlt heti számának 3., illetve 5. oldalán olvasható tudósításba sajnálatos módon hiba csúszott. Dr. Ernst Dietrich Wachsmuth svájci nyugalmazott professzor nem Sopronban, hanem a szombathelyi ünnepségen vette át Az Év Szponzora Díjat a nyíregyházi evangélikus templom jubileumi ünnepségén pedig nem a polgármester, hanem Jászai Menyhért alpolgármester köszöntötte az egybegyűlteket. A hibákért az érintettek és olvasóink elnézését kérjük. (A szerk.)

A hatodik elem... a napelem

Ma már teljesen egyértelmű, hogy a napot nemcsak melegítésre, hanem közvetlenül elektromos áram előállítására is lehet használni. A kezdeti mókás napelemes játékok, zsebszámológépek megjelenése után ma erőművek gyűjtik a fényt, és termelnek kiló-, sőt gigawattszámra az elektromos energiát.

A napelem a naptól érkező sugarak energiáját villamos energiává alakítja át. Egy napelemes rendszer egyik legfontosabb része maga a napelem, amelyben félvezető (leggyakrabban kristályos szilícium) ál-

edzett üveggel, légmentesen laminálva és rendszerint alumíniumkerettel bekeretezve.

A monokristályos napelemek hatásfoka a legjobb (14-18%), de ezek a leginkább érzékenyek a fény beesési szögére. Éppen ezért ma már a szélesebb fénybeesési szögtartományban magas (12-14%) hatásfokú polikristályos napelemek a legelterjedtebbek.

A legolcsóbb és legújabb technológia a vékonyréteg-napelem. Ennél hordozófelületre viszik fel a félvezetőt egy pár mikronos rétegben. Így elő lehet állítani hajlékony vagy átlát-

nálunk, illetve amelyet be tudunk táplálni az elektromos hálózatba.

Ott, ahol van vezetékes áram, nem szükséges a naptól érkező energiát akkumulátorban tárolni, mert lehetőség van az áram közüzemi hálózatba történő visszatáplálására. A visszatáplált energia mennyiségét mérik, és időszakonként elszámolnak vele. Ha napelemrendszerünk teljesítménye nem haladja meg a negyvenöt kilowattot, akkor az áramszolgáltató ugyanazon az áron veszi tőlünk vissza az elektromos áramot, mint amennyiért ő adja nekünk. Elszámoláskor mi csak azt

lítja elő – a fény gerjesztő hatására – a villamos energiát.

A mai csoportosítás szerint beszélhetünk kristályos, illetve vékonyréteg-napelemekről. A kristályos napelemekben nagy szilíciumkristályok vannak vékony szeletekre vágva (ezeket hívják celláknak), és ezek a cellák vannak összekötve egy alufólia kinézetű vezetővel. Mindez egy alapelemre van felragasztva, a tetején

szó napelemeket is, ami nagyban növeli a felhasználás lehetőségeit. A vékonyréteg-napelemek fajlagosan a legolcsóbbak, de nagyobb felületre is van szükség belőlük a gyengébb hatásfokuk miatt (5-8%).

A napelemből érkező elektronokat az úgynevezett inverterhez vezetjük. Az inverter a napelemből érkező egyenáramot váltakozó árammá alakítja, amelyet a háztartásban hasz-

a különbséget fizetjük meg, amennyivel többet fogyasztottunk az általunk termelt energiamentységnél.

A Komplex fenntarthatóság minitaprejekt keretében a balatonszárszói Evangélikus Konferencia- és Missziói Otthonban telepített napelemes rendszer működtetése eddig több mint négyezer kilowattóra energiamegtakarítást jelentett.

■ KOC SIS ISTVÁN

HIRDETÉS

Az Evangélikus Élet mostantól már digitálisan is olvasható, előfizethető!

Válogasson az első magyar platformfüggetlen online újságosstand kínálatából, amely az asztali és a táblagépek után már okostelefonon is olvasható!

www.digitalstand.hu

Csatlakozzon hozzánk a Facebookon is!

HIRDETÉS

**NEHÉZSÉGET OKOZ A VÁSÁRLÁS?
NEM LÁTJA A TERMÉKEK ÁRÁT?**

ÓVJA ÉLESLÁTÁSÁT!

Próbálja ki az Ocuvite® LUTEIN forte étrend-kiegészítőt

6 db Ocuvite bónuszmatrica összegyűjtése után egy teljes doboz Ocuvite ajándék - részletek a termék dobozán.

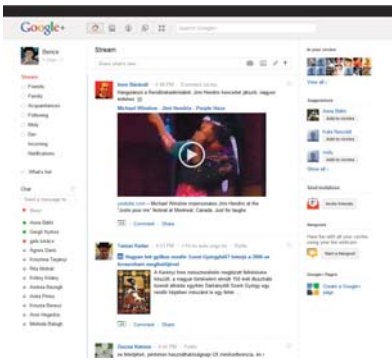
Páros harc

EGYHÁZ ÉS VILÁGHÁLÓ

Rovatgazda: Nagy Bence

És ez csak a jéghegy csúcsa, ugyan- is a rendszer rengeteg eleme az oldal újratöltése nélkül megváltoztatható, és a legtöbb esetben nem is kész ol- dalakat vagy oldalelemeket küld a szerver, hanem csak egyszerű adato- kat, a számításigényes munkát a fel- használó számítógépére bízva.

Hasonló felépítés, hasonló élmény...

Mint már olvasható volt e rovat hasábjain, a *Facebookot* nem arra ta- lálták ki, hogy látogassuk, hanem hogy rajta legyünk. Hogy a nap ele- jén betöltsük a böngészőbe, és csak a nap végén lépünk ki belőle. A va- lódi szakadék ebben nyilvánul meg a *Facebook* – meg a hasonló oldalak – és a többi weblap között. És ezt az él- ményt lehetetlen elérni egy gyüleke- zeti weboldallal vagy akár az összegy- házival, mert nincs annyi erőforrás, amennyit mozgósítani kellene a ha- sonló kialakításhoz.

A röghöz kötés virtuális esete a ko- moly támadást indító *Google* esetén is működni látszik. Eddig jól műkö- dő funkciókat integrálnak közösségi *Google+* szolgáltatásukba, hogy az

amúgy igen nagy sikernek örvendő keresőjük, *Gmail* nevű levelezőjük vagy a *Google Docs* nevű on-line iro- dai alkalmazáscsomagjuk elégedett felhasználói számára az ő közösségi megoldásuk legyen az, amelyik éjjel- nappal a böngészőben várakozik.

El kellett telnie egy kis időnek, hogy a különféle cégek és szervezetek rá- kapjanak a *Facebookra*, és saját oldalt hozzanak létre maguknak. A *Google* éppen a napokban tette lehetővé ugyanezt, mégpedig úgy, hogy idővel ezeket a keresőjük is egyszerűbben fogja kiadni találatként. Egy példa: a keresőbe a „+Toyota” szót írva nem-

csak az autómárkával kapcsolatos találatok jelennek majd meg, hanem a gyártó cég google+-beli profilolda- la is. A kérdés adott: mennyi energi- át lehet és kell befektetni abba, hogy egy szervezet a *Google+-on* is saját identitást építsen fel?

Nem volt véletlen a püspöki pél- da az ismerősök számával: a *Face- book* már bejáratott terep és remek lehetőség a misszióra. De fél szem- mel oda kell figyelni arra, hogy a *Google* mennyire lesz eredményes a hadjáratával. És bár a nagyok mel- lett ma még nemigen látható egy harmadik fél, ki tudja, mikor bukkan fel az internetes világ következő nagymenője.

■ NAGY BENCE

EVÉL&LEVÉL

Az alábbi nyílt levelet a Munkácsy- és Kossuth-díjas író, festő, Karátson Gá- bor kérésére közöljük hetilapunk hasábjain is. (A szerk.)

„**Nem hallatja szavát az utcán**”

„Íme, az én szolgám, akit kiválasztottam, akit én szeretek, akit kedvel a lel- kem! Lelkemet adom neki, és igaz ítéletet hirdet a népeknek. Nem szít viszályt, és nem kiáltoz, senki sem hallja szavát az utcákon, (...) és az ő nevében re- ménykednek majd a népek.” (Mt 12,18–19.21) *„Ez az én szolgám, akit támo- gatok, az én választottam, akiben gyönyörködöm. Lelkemmél ajándékoztam meg, törvényt hirdet a népeknek. Nem kiált, nem lármáz, és nem hallatja sza- vát az utcán.”* (Ézs 42,1–2)

Kedves Deák téri evangélikus gyülekezet!

Nem vagyunk evangélikusok, de amikor húsz évvel ezelőtt, akkor egy józsef- városi zajpokolból menekülve, ideköltöztünk a Deák térre, úgy éreztük, hogy egyúttal a Deák téri templom oltalma alá is helyezzük magunkat.

Olyan béke volt itt, mintha egy kisvárosba érkeztünk volna, éjszaka csend; az autóbusz-pályaudvar sem zavart senkit, a közrend fenntartását is nyilván szükségessé téve. A templom és a gimnázium határozta meg a tér hangu- latát.

Akkor kezdődött a baj, amikor a pályaudvart innen kitelepítették (ami- vel a levegő tisztaságát illetően semmit sem nyertünk, hiszen kisvártatva a helyébe nyomultak a turistabuszok), és valakinek az a szerencsétlen ötlete támadt, hogy – élesen szembefordulva Budapest hagyományos városterve- zési elveivel – itt kellene az új Nemzeti Színházat felépíteni. Tiltakozások ide vagy oda, az építkezésbe nagy garral belefogtak, de csak hogy hamarosan le is állítsák. Csakhogy az építmény mélypince-rendszerei addigra elkészültek már, amivel az eljövendő viszály meg is volt alapozva: miért, miért nem, ott kapott helyet a nevében is baljóslatú „Gödör”. Létrejöttének története már magában véve is mutatja, milyen szellemi-értelmi éretlenség vájta itt bele kar- mait a város testének szövetébe.

A Gödör pedig üzemelni kezdett mint minden eddiginél erősebb zaj- pokol, sokszor késő éjszakáig. Kétségbeesett küzdelem kezdődött el ez- zel, évekig tartó, az éjszakai nyugalomnak vége volt. Végül még bírósági pert is nyertünk, az ítélet értelmében a téren erősítővel egyáltalán nem szabad zenélni, erősítő nélkül is csak este nyolcig; az ítéletet azonban, ki tudja miért, érvénytelenítették. Ez volt az a pillanat, amikor a jogállam- ba vetett, amúgy is gyenge lábon álló hitemet végképp elveszítettem. Köz- ben az újonnan kialakított városközi parkban is tombolni kezdtek ilyen- olyan zenekarok.

Mégis, a Gödörrel később létrejött valamiféle *modus vivendi*; visszafog- tak a hangerőből, és este 10-kor többnyire abbahagyták a dajdajt. Csakhogy addigra ideszokott egy egész éjszaka üvöltöző ifjúsági horda, tovább kese- rítve az életünket; folyton a rendőrséget hívtuk, valljuk meg, 2006 ősze után nem szívesen. A rendőrség hol segített, hol nem, többnyire nem, benyomá- som szerint az önkormányzati rendelet által lehetővé tett büntetésekkel sem éltek. Régóta már az a helyzet, hogy vendégeket hívni nem merünk, uno- kákat megannyira sem, az állam hivatalosan családbarát politikája itt hite- lét veszítette. Akik nem akarják meghallani az emberek jajszavát, nem is hall- ják meg.

Erre a nyomorúságra telepedett rá a Hit Gyülekezete a maga térítő tevé- kenységével – mint ők nevezik. Hangerejük felülmúlhatatlan – a rendőrsé- get nem érdeklí ez sem –, mondanivalójuk pedig rémületesen primitív. Le- het, hogy némely amerikai fülnek kedves az ilyesmi, de az európai keresz- tyén számára Jézus nevének brutális skandálása visszatetsző és ijesztő. Az Amnesty International szerint a fülsértően hangos zenét kínzóeszközként szokták alkalmazni.

A Hit Gyülekezetének agitátorai a helyi lakosság egy-két délutánját és es- téjét tönkreteszik. Egészségünk is kezdí már megsínyleni a dolgot.

A Deák tér, művelődéstörténetileg is, az evangélikus egyház megszentelt helye, „evangélikus sziget”, *Insula Lutherana*; a templom (az evangélikusok számára *az ország temploma*) idén lett kétszáz éves, itt van a gimnázium, az óvoda, a múzeum és egy könyvesbolt. Különösen bántó, hogy egy önje- lölt csoport, amelyet, brutalitása okán, haboznék kereszténynek nevezni, most maga alá akarja gyűrni. Némelyik csoportjuk feláll a lépcsőre, egészen a ka- puig, onnan recsegtetik tánczenéjüket, talán észre sem véve, hogy egy olyan egyházat akarnak megalázni, amely *Johann Sebastian Bachot* adta a világ- nak. Amerikai fiataloknak egy százötven főnyi csoportja, talán hozzájuk tar- tozók, a nyáron három napig tartotta megszállva a teret, éjszaka is tombol- va. Kiírtam az angol Újszövetségből a mottóul felírt idézetet, egyiküknek oda- adtam, de csak nézett, mint a moziban.

Ősszel egy másik horda – talán másféle csoportosulás –, vagy kétszáz fő- nyi fiatal férfi és nő valósággal megostromolta a templomot, ami, ha van ilyen bűncselekmény, templomgyaláásnak minősíthető. Két hangnemből dol- goznak, csütörtökönként vannak a bömbölők, pénteken az édeskés tánci- kálók (a lépcsőkön elhelyezkedni ők szoktak).

A keresztyénséghez közel állókat az ordenáré voltuk bántja, az ateistákat az, hogy miért akarnak erőnek erejével a fejükbe verni valamit, amit ők ke- resztyénségnek tartanak (pedig nem az), a vallásilag közömbösek meg egy- szerűen fel vannak háborodva. Mindenki utálja a dolgot, csak az „evange- lizálók” élvezik, de ők nagyon.

Meg vagyok győződve róla, hogy az így előállt helyzet, nekünk mérhetet- len gyötrelmünkre, nemcsak alkotmány- és jogellenes, hanem gyermek- és ifjúságvédelmi szempontból is tarthatatlan, állandó cáfolatúal a főpolgármes- ter úr és a belügyminiszter úr ígéreteinek, hogy Budapesten rendet fognak teremteni. Valami változott is, de nem jó értelemben. A rendőrségi telefon- ügyeletesek korábban többnyire udvariasak voltak, nem ritkán barátságos- sak, ha a helyzet nagyjából maradt is a régiben, újabban viszont elutasítók, ellenségesek, türelmetlenek – mintha meg akarnának félemlíteni.

A hatóságoknak tovább könyörögni nem tudunk már, minden bizalmun- kat elveszítettük. De Jézus is kiűzte a templomból a kufárokat. Utolsó remé- nyünket talán Önökbe vethetnénk, kedves evangélikus gyülekezet! Mint egy- kor a reformáció idején, az erkölcsi megújulás talán ebből a kétszáz éves temp- lomból indulhatna most ki. Ez nekünk, itt élőknek váratlan megmentésünk lehetne, de talán nagy lépés volna a gyülekezet életében is.

KARÁTSZON GÁBOR (*Budapest*)

HIRDETÉS

A Páratlanklub következő alkalmát november 22-én, kedden 18 órai kezdettel tartjuk a Magyarországi Evan- gélikus Egyház Országos Irodájának földszinti termében (1085 Budapest, Üllői út 24.). Vendégünk *dr. Korá- nyi András* , az Evangélikus Hittudományi Egyetem docense, aki *Kapcsolataink: amit nem kedvelek magam- ban és másban sem* címmel tart előadást. Minden 25 és 50 év közötti egyedülállót – nemre, felekezetre való tekintet nélkül – sok szeretettel várunk! Az alkalomról érdeklődni a 20/824-2791-es telefonszámon, valamint a *marta.pinter@lutheran.hu* e-mail címen lehet.

A Páratlanklub ötletgazdái és a Magyarországi Evangélikus Egyház Női Missziója

HIRDETÉS

BÉRES Az egészséges emberért

Védje szervezetét!

Ha valakit megkérdezzünk, számára mennyire fontos az egész- ség, szinte biztosak lehetünk benne, hogy a többség azt vá- laszolja, a legfontosabb. Annak ellenére, hogy mindannyi- an tisztában vagyunk az egészségmegőrzés fontosságával, csak akkor jut eszünkbe, amikor már elkapunk valamilyen betegséget. A téli időszakban, amikor szervezetünk kiszol- gáltatottabb a vírusok támadásaival szemben, elengedhet-etlen, hogy fokozottabban odafigyeljünk immunrend- szerünk megerősítésére.

Mit tehetünk?

Nem is gondolnánk, hogy mi magunk is mennyit tehetünk azért, hogy immunrendszerünk kiegyensúlyozottan mű- ködjön:

- A modern kor emberére sajnos jellemzőek a hiánybeteg- ségek, melyek a rendszertelen és egészségtelen táplálkozás következményei. Figyeljünk hát oda táplálkozásunkra!
- A gyümölcsök és zöldségek rendszeres fogyasztásával hoz- zájárulhatunk szervezetünk megfelelő vitamin-, ásványi anyag- és nyomelemtárához pótlásához.

A Béres Csepp® vény nélkül kapható roboráló gyógyszer.

* Piaci forgalmi adatok alapján.

A kockázatokról és a mellékhatásokról olvassa el a betegtájékoztatót, vagy kérdezze meg kezelőorvosát, gyógyszerészét!

BCS11TTPR

HÍREK, HIRDETÉSEK

November 13-án a budafoki evangélikus templomban a délelőtti 10 órakerkező istentiszteleten *dr. Solymár Mónika* prédikál, majd a családi vasárnap keretében 11 órától a gyülekezeti teremben *Polgár Rózsa* Kossuth-díjas textilművész mutatja be alkotásait. Szeretettel várják az érdeklődőket.

November 20-án, vasárnap 18 órakor a budahegyvidéki evangélikus templomban (Budapest XII., Kék Golyó utca 17.) Varga Petra orgonahangversenye lesz. A műsorban J. S. Bach és Liszt Ferenc művei hangzanak el. Meditációt tart Keczkó Szilvia. A belépés díjtalan. Minden érdeklődőt szeretettel várunk!

GYÁSZJELENTÉS
A gyászoló család mély fájdalommal tudatja, hogy *dr. Kéry Lajos*, az orvostudományok kandidátusa október 26-án, életének 74. évében visszaadta lelkét Teremtőjének. Felejtethetlen halottunk földi maradványait november 14-én 13.15-kor a rákoskeresztúri Új köztemető szóróparcellájában helyeztetjük örök nyugalomra az evangélikus egyház szertartása szerint. Drága emléke szívünkben örökké él.
Táviratcím: Kéryné Kovács Éva, 1116 Budapest, Ringló u. 14.

HIRDETÉS

LVSZ-ülés Budapesten
Budapesten ülésezik a világ több mint 70 millió evangélikusát tömörítő Lutheránus Világszövetség (LVSZ) legfőbb döntéshozó testülete, a végrehajtó bizottság. A nyilvános nyitóáhitaton *Munib A. Younan* szentföldi püspök, az LVSZ elnöke hirdeti az ígét, a liturgia szolgálatát *Gáncs Péter* elnök-püspök végzi.
A november 16-án, szerdán 9 órakor a Deák téri evangélikus templomban (Budapest V., Deák tér 4.) kezdődő alkalom nyilvános, minden érdeklődőt szeretettel várunk!

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból november 13-ától november 20-áig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
6.00 / Tenkes Rádió (Siklós) <i>Lélekhangoló.</i> Az Evangélikus Rádiómisszió összeállítása (on-line adás: www.tenkesradio.hu) 9.00 / Civil Rádió (Budapest) <i>Bach-találka</i> 9.00 / Duna Tv <i>Isten kezében. „Krisztussal a Golgotán” – Deme Barnabás versei</i> 9.30 / Duna Tv <i>Élő egyház (vallási híradó)</i> 10.05 / m1 <i>Biblia a magyar képzőművészetben</i> 10.30 / m1 <i>Református magazin</i> 11.05 / m1 <i>Látogatóban Gryllus Vilmosnál</i> (ismétlés: 14.05 / m2) 20.45 / Bartók rádió <i>Az emberi hang dicsérete</i>	11.35 / TV2 <i>Ki hitte volna?</i> (olasz családi film, 2007) (96') 14.30 / m1 <i>Budapest természeti értékei</i> 15.00 / Viasat History <i>Salamon kincseinek nyomában</i> (ismeretterjesztő film) 18.00 / Bartók rádió <i>Régi zene</i> Nicolas Gombert: Missa Media Vita 19.30 / Duna II. Autonómia <i>Bach-tánczenék cimbalmon</i> 21.36 / Bartók rádió <i>Pogány tűz</i> Kodolányi János drámájának rádióváltozata 0.05 / Duna Tv <i>Kosáry Domokos olvasónaplója</i> (magyar dokumentumfilm-sorozat)	5.25 / m1 <i>Hajnali gondolatok</i> 11.05 / Kossuth rádió <i>A hely</i> (riportműsor) 12.35 / Duna II. Autonómia <i>Magyar történelmi arcképcsarnok.</i> Thököly Imre 13.30 / Bartók rádió <i>V. páci nemzetközi gregorián fesztivál</i> A Cantate et Jubilate Schola énekel 14.35 / Kossuth rádió <i>Tér-idő</i> A tudomány élvonalában – Nobel-díjas magyarok 16.40 / Duna Tv <i>Homo faber – A kézműves</i> Kaskótők és kosárfonók 23.45 / m1 <i>Rejtélyes XX. század.</i> Kun Miklós történész műsora	13.30 / Kossuth rádió <i>„Tebenned bíztunk eleitől fogva...”</i> A református egyház féléórája 14.40 / Duna Tv <i>Törzsasztal</i> Közeleti beszélgetés 17.10 / m2 <i>„Tokaj szőlővesszein...”</i> A tokaji bor kultúrhistóriája 19.00 / Bartók rádió <i>Társalgó a kultúráról</i> Ruttkai–Latinovits-nap 19.40 / Kossuth rádió <i>Csak a világ végire...</i> Részletek a Ghymes együttes lemezéről 22.20 / Duna II. Autonómia <i>Dráma a vadászaton</i> (magyar tévéfilm) (95') 23.05 / m1 <i>A gyereksztárgyár</i> (amerikai dokumentumfilm)
CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
10.00 / Bartók rádió <i>Hang-fogó</i> Benne: Lehotka Gábor játszik a pannonhalmi Boldogasszony-kápolna orgonáján 14.00 / Bartók rádió <i>A hét zenészerzője:</i> Arcangelo Corelli Concerto grosso 14.35 / m2 <i>Szabadlábban Békésben</i> 16.50 / Duna Tv <i>Virágzó Magyarország</i> (magyar ismeretterjesztő sorozat) Visegrád 20.15 / m1 <i>Szóbeszéd</i> (amerikai film-vígjáték, 1995) (101') 21.30 / Duna Tv <i>Kútfejek</i> (magyar játékfilm, 2006) (99') 23.20 / Duna Tv <i>Egy legenda életre kel</i> Portréfilm Puskás Ferencről	Egész nap / Petőfi rádió <i>Úl-nap</i> 10.20 / Duna II. Autonómia <i>A professzor, aki római református.</i> Portréfilm Borzsák Istvánról 13.10 / Bartók rádió <i>Az MR Énekkarának hangversenye.</i> Benne: Kodály Zoltán: Adventi ének 13.30 / Kossuth rádió <i>Az Úr közel!</i> A baptista egyház féléórája 14.25 / m1 <i>Natura</i> 14.45 / Duna Tv <i>Pannonia 3 keréken</i> (magyar ismeretterjesztő sorozat) 16.15 / m2 <i>Mindentudás Egyeteme 2.0</i> (ismeretterjesztő sorozat) 19.30 / Duna II. Autonómia <i>A nevetlen falu</i> (magyar dokumentumfilm)	6.10 / Duna Tv <i>Ezer év szentjei</i> 12.00 / m2 <i>Századfordító magyarok</i> Szilárd Leó 12.05 / Duna Tv <i>Lyukasóra</i> (irodalmi műsor) 15.15 / Duna Tv <i>Lélek Boulevard</i> Dr. Csernus Imre pszichiáter 19.00 / Duna Tv <i>Nyikolaj Erdman: Az öngyilkos</i> A kaposvári Csiky Gergely Színház előadása felvételtől 20.04 / Kossuth rádió <i>Bulgakov: A Mester és Margarita</i> 4/1–2. 23.00 / Bartók rádió <i>Hang-fogó</i> Pablo Casals gordonkázik	6.00 / Bartók rádió <i>Muzsikáló reggel</i> Benne: vasárnapi orgona-muzsika 9.30 / Duna Tv <i>Élő egyház (vallási híradó)</i> 10.15 / m1 <i>Evangélikus magazin</i> (ismétlés: 13.20 / m2) 10.45 / m1 <i>Református ifjúsági műsor</i> 10.50 / m1 <i>Balaton-felvidéki református templomok</i> 11.05 / m1 <i>Szlovákok az evangélikus egyházban</i> (ismétlés: 14.05 / m2) 15.00 / PAX <i>Az anyaméh gyümölcse jutalom</i> (családtervező műsor) 15.05 / Bartók rádió <i>Jubilate Deo.</i> Évszázadok egyházi muzsikája

Új nap – új kegyelem

Vasárnap
Én, az Úr, nem változtam meg. Mal 3,6 (Fil 4,20; Mt 25,31–46; Róm 8,18–23/24–25/; Zsolt 22,23–32) Reménység vasárnapján érdemes számot vetni azzal, hogy mi is reménységünk alapja. Könnyen belátható, hogy anyagiakban, fiatalságban, egészségben nem lehet reménykedni, hiszen mindez múlandó. Az emberi kapcsolatok is törékenyek, és idővel szeretteinket is elveszítjük. Súlyos krízisekbe kerülhet az életünk, s akkor is talpra kell állni. Hogyan, mi módon? Ha van reményünk, lesz erőnk is a terhekhez. Isten kinyitlatkozta magát ígéjében, és testben is megjelent Jézus Krisztusban, hogy minden kérdésünkre és kétségünkre feleljen. „Itt vagyok, ne féljetek! Nem változtam meg! Jézus Krisztus tegnap, ma és mindörökké ugyanaz. Veletek vagyok a világ végezetéig.” Ez az én reményem is, amikor minden nehéz és kilátástalan.

Hétfő
Emlékezz az ősidőkre, gondolj az elmúlt nemzedékek éveire! Kérdezd atyádat, elbeszéld, véneidet, majd elmondják. 5Móz 32,7 (ApCsel 14,17; Mt 7,21–27/28–29/; Náh 1,1–14) Mózes hívó bizonyágtétele halála előtt hangzik el. Az ilyen beszédben, mintegy végrendeletben, minden szónak jelentősége van! Isten hűségét, szeretetét, türelmes gondviselését és népe hűtlenségét, vétkeit is felsorolja. *Emlékezz* – szól hozzánk is az ige. Közeledik például a reformáció kezdetének ötszázadik évfordulója. De saját életünk kis távlatában is van mire hálával emlékeznünk. Megtapasztalták szüleink, nagyszüleink az Isten lehajló szeretetét. Kérdezzük őket, amíg tehetjük. És mondjuk el az utánunk jövőeknek, milyen jó hozzánk is az Isten, hogyan tart meg a legnagyobb próbatételek között is. Hűséges kis láncszemek lehetünk magunk is a bizonyágtévközött – legyünk is azok!

Kedd
Láttam útjait, mégis meggyógyítom és vezetem őt. Vigasztalással fizetek neki. Ézs 57,18 (Jak 5,15; Zsid 10,26–31; Náh 2,1–14) Nem ellentmondás ez a „mégis”, hiszen Isten – és Jézus – szavai és tettei között sosincs ellentmondás, következetlenség. Csak emberi logikánk „diktálja”, hogy rosszal fizessünk a rosszért és jóval csak a jóért. Isten kegyelme és szeretete végtelen! Ő a hűlen, bálványimádó, tőle elforduló népet meggyógyítja, vezeti. A visszaeső bűnösnek, aki bűne folytán joggal „nyöghetné” keserves büntetését, vigasztalással fizet. Mélyen magunkba kell szállnunk ennek az ígének az olvasásakor. Megrendüléssel, majd a hála, az öröm felszabadító érzésével kell feltelkintennünk: ennyire szeret minket az Isten! Adjunk ezért hálát, és legyünk mi is megbocsátók embertársainkkal.

Szerda
Örvendjetek és vigadjatok mindörökké annak, amit teremtek. Ézs 65,18a (Róm 5,10; Lk 13,1–5/6–9; Náh 3,1–19) A jelenlegi világ nem örök otthonunk, itt csak átutazóban vagyunk. Isten új eget és új földet teremt, ahol örökké élhetünk majd boldogságban és harmóniában, nem lesz gyász és jajgatás. Reménység vasárnapja hetében minden szenvedőnek, gyengének, kicsinek, reménytelennek ez adjon vigasztalást és erőt.

Csütörtök
Most, miután a büntől megszabadultatok, és az Isten szolgálói lettetek, már ez meghozta nektek gyümölcset, a szent életet, amelynek vége az örök élet. Róm 6,22 (Ez 34,27; 2Thessz 1,3–12; Mt 24,1–14) A szent élet és annak minden gyümölcse csak a Szentlélektől származhat. Ahhoz, hogy ne essünk vissza a megtérés előtti életünkbe, naponként kell kérnünk a Lélek erejét, naponta kell imádkoznunk, olvasnunk a Bibliát és minden, akár egészen apró történet is, bántatot, kételyt, kísértést Isten elé vinni. Ha az ő világosságában élünk, ereje bennünk munkálkodik, akkor valóban szabadok vagyunk. Nem csak morzsákat ígér az Isten: vele teljes életet élhetünk.

Péntek
Amikor a tanítványok meglátták, hogy a tengeren jár, megrettentek, azt mondták, hogy kísértet, és ijedtükben felkiáltottak. De Jézus azonnal megszólította őket, és ezt mondta: „Bízzatok, én vagyok, ne féljetek!” Mt 14,26–27 (Zof 3,16–17a; Mt 26,59–66; Mt 24,15–28) A Biblia (legalább) 365-ször tartalmazza ezt a mondatot: Ne félj! Az év minden napjára, vagyis az életünk minden napjára. Miért? Mert emberi dolog a félelem, a tanítványok is sokszor féltek, elszaladtak; itt a háborgó tenger és a hullámokon közeledő Jézus rémítette őket. A félelmeink sosem kicsik vagy nagyok Istennek, ő mindegyiket komolyan veszi, és orvosolja. A teljes szeretet kiűzi a félelmet...

Szombat
Ki hasonlítható Isteniünkhöz, az Úrhoz, aki a magasban lakik, és a mélybe néz, az égre is, a földre is? Zsolt 113,5–6 (Jel 5,12; Jel 20,11–15; Mt 24,29–31) Nemrég olvastam a hangyák bámulatos építészeti ismereteiről, államáról, munkabírásukról. Céltudatos kis élőlények, amelyeket szemünk szinte észre sem vesz. Ha Isten egyik legapróbb teremtménye is ilyen csodálatos alkotás, akkor mi is csak azt mondjuk, amit a zsoltár: az egész teremtet világ Isten dicsőségét hirdeti. Senki nem fogható hozzá, s gondot visel világában minden teremtményéről.

■ KÖHÁTI DOROTTYA

Evangelikus Élet – A Magyarországi Evangélikus Egyház hetilapja

E-mail: evelet@lutheran.hu • **EvÉlet on-line:** www.evelet.hu, www.evangelikuselet.hu
Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu.
Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195.
Szerkesztőségvezető: Boda Zsuzsa (zsuzsa.boda@lutheran.hu). **Szerkesztőségi titkár** (előfizetési és hirdetési ügyek referense): Vítális Judit (judit.vitalis@lutheran.hu).
Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu). **Olvasószerkesztő:** Dobsonyi Sándor (sander.dobsonyi@lutheran.hu). **Korrekktor:** Sinkáné Zombory Katalin (katalin.zombory@lutheran.hu). **Tervezőszerkesztő / EvÉlet on-line:** Nagy Bence (bence.nagy@gmail.com). **Rovatvezetők:** Boda Zsuzsa – Új nap – új kegyelem (zsuzsa.boda@lutheran.hu), Hafenscher Károly – Régi-új liturgikus sarok (hafo@lutheran.hu), Kendeh K. Péter – Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Véghelyi Antal – A vasárnap ígéje (antal.veghelyi@lutheran.hu).

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu) 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228; 20/824-5518; fax: 1/486-1229. **Felelős kiadó:** Kendeh K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu).
Nyomdai előállítás: Konsilo Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.). Felelős vezető: Nagy Zoltán.
Árusítja a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK) INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyed évre 3250 Ft, fél évre 6500 Ft, egy évre 13 000 Ft, európai országba egy évre 43 800 Ft (168 euró), egyéb külföldi országba egy évre 51 200 Ft (196 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsőjével törölnetni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzártakor kizárólag a hét végi eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetéseket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.

